

VNG MAGAZINE

17

10 NOV
2023

RUURD PALSTRA

De strategische griffier

WEERBAARHEID
AHMED MARCOUCH:
KOESTER DE DEMOCRATIE

VERKIEZINGEN
VAN DE RAADZAAL
NAAR DE KAMER

NOODHULP
VNG FONDS BIEDT
STEUN BIJ RAMPEN

VOORKOM EEN ZOEKTOCHT NAAR DE JUISTE KENGETALLEN ZORG DAT U OP DE HOOGTE BENT!

Heeft u als deskundige in uw dagelijkse praktijk regelmatig comptabele gegevens nodig op het gebied van sociale zekerheid, maatschappelijke dienstverlening, gezondheid, belastingen, huurtoeslag en arbeidsmarktmaatregelen? Of bijvoorbeeld op het gebied van de wet WOZ, loonbelasting, premieheffingen en zorgverzekering.

Met deze nieuwe actuele wettenbundels van Sdu wordt u optimaal geïnformeerd.

Sdu

TE BESTELLEN VIA: www.sdu.nl/shop

IN DIT NUMMER

NUMMER 17 · 10 NOVEMBER 2023 · JAARGANG 77

Coverfoto: Jiri Büller | Nummer 18 verschijnt op 24 november 2023

Democratische weerbaarheid

De democratie is het waard om gekoesterd te worden, zegt Ahmed Marcouch. Hij adviseert over de weerbaarheid van het stelsel.

Ruurd Palstra

Een strategische griffie doet veel meer dan alleen de stukken rondbrengen, zegt de griffier van Velsen.

Natuurdorpen

Maashorst experimenteert met natuurwonen: tiny houses op het platteland.

De Kamer in

Raadsleden en wethouders willen overstappen naar Den Haag. Daar kunnen ze grotere problemen aanpakken.

VNG Fonds

Het VNG Fonds helpt lokale overheden bij de wederopbouw, zoals na de aardbevingen in Turkije en Marokko en de oorlog in Oekraïne.

Verkiezingen

Van armoedebestrijding en asiel tot de zorg: de politieke verkiezingsplannen voor gemeenten op een rij.

EN VERDER

6 Lopende Zaken 7 Commentaar Leonard Geluk 13 Drie vragen aan 21 Thorbeckehoogleraar
31 Column André Krouwel 32 Betoog 34 Personalia 37 Raad & Werk

3
VNG
MAGAZINE
2023

Onderzoek: institutioneel racisme bij gemeenten

Ambtenaren met een migratieachtergrond hebben te maken met institutioneel racisme op de werkvloer. Dat blijkt uit een kwalitatief onderzoek onder zes gemeenten. De onderzoekers stuiten onder meer op signalen van racisme, minder waardering en een kleinere kans op promotie.

Welke gemeenten zijn onderzocht door het Kennisplatform Inclusief Samenleven (KIS) wordt uit het onderzoek zelf niet bekend. Maar volgens *de Volkskrant* gaat het onder meer om Amsterdam en Amersfoort. De hoofdstad liet zelf al eerder onderzoek uitvoeren naar institutioneel racisme op de werkvloer. 'Je moet leren zien dat racisme vaak iets sluipends is', zegt wethouder Hester van Buren (PvdA) van Amsterdam in *de Volkskrant*.

Uit het onderzoek blijkt dat KIS 'meer-

dere signalen' van institutioneel racisme heeft ontvangen. Zo lijken er op grond van afkomst, huidskleur of religie ongelijke promotiekansen te zijn die niet zijn te verklaren op basis van subjectieve cri-

teria. Ook worden er racistische opmerkingen gemaakt, 'die vooral vorm krijgen in microagressies'.

Ambtenaren met een niet-Nederlandse migratieachtergrond worden vaker ook gepasseerd voor borrels en uitjes, aldus de onderzoekers. Medewerkers die hier last van hebben, durven het ook niet altijd te melden, uit angst voor consequenties voor de eigen baan.

VALIDE BEELD

De onderzoekers wijzen erop dat het onderzoek geen volledig beeld geeft van de omvang van institutionele discriminatie bij alle gemeenten, omdat er slechts zes gemeenten zijn onderzocht. Toch wijzen ze erop dat gemeenten verschillen in omvang, geografische ligging en politieke en sociale context. De zes gemeenten 'lijken een valide beeld te geven van verschillende gemeenten in Nederland', aldus de onderzoekers. (RvdD) ☞

4

VNG
MAGAZINE
2023

“

Het mag niet, het deugt niet, maar ik begrijp het wel. Het is een uiting van wanhoop.

Burgemeester Eric van Oosterhout van Emmen over de mishandeling van een veiligelander na een burgerarrest, *de Volkskrant* 1 november

Sharon Dijksma in finale 'wereldburgemeester'

De Utrechtse burgemeester Sharon Dijksma is in de race voor de titel Beste Burgemeester van de Wereld. Ze neemt het in de finale op tegen acht andere burgemeesters.

Er zijn nog negen finalisten over. De jury kiest in januari de winnaar. Dijksma, sinds dit jaar ook VNG-voorzitter, wordt onder meer geprezen vanwege haar inzet om van Utrecht een inclusieve en duurzame gemeente te maken. Ook heeft ze een 'sterk gevoel voor rechtvaardigheid'.

Onder de andere genomineerde burgemeesters bevindt zich Vitali Klitschko van de Oekraïense hoofdstad Kyiv. Hij is genomineerd vanwege zijn leiderschap in oorlogstijd. (RvdD) ☞

Meer informatie: worldmayor.com

Minder afval opgehaald

In 2022 is er per inwoner gemiddeld 455 kilo huishoudelijk afval opgehaald. Dat is 48 kilo minder dan een jaar eerder, blijkt uit nieuwe cijfers van het CBS.

In totaal haalden de Nederlandse gemeenten vorig jaar 8 miljard kilo huishoudelijk afval binnen. Het grootste deel daarvan is restafval. Daarna volgen het groente-, fruit- en tuinafval (gft), oud papier en bouwafval. Bij al deze afvalstromen daalde het aanbod. Voor het gft-afval komt dat onder meer door de droge zomer in 2022, waardoor planten minder hard groeiden. Het aanbod van oud papier daalt al sinds 2010, onder meer vanwege de digitalisering.

De daling was op Schiermonnikoog het grootst: daar werd vorig jaar per persoon maar liefst 250 kilo afval minder opgehaald dan een jaar eerder. Op de Waddengemeente wordt overigens nog steeds veel afval verzameld: 1.266 kilo per persoon. Alleen op Ameland werd vorig jaar meer vuilnis opgehaald: 1.143 kilo per inwoner. In Nederweert werd slechts 234 kilo opgehaald. **(RvdD)** ☞

‘Blijf werken aan de democratie’

Het nieuwe kabinet moet de democratische weerbaarheid versterken. Dat zegt voorzitter Liesbeth Spies van de VNG-commissie Bestuur en Veiligheid.

Spies reageert daarmee op het rapport van de commissie-Marcouch. Die commissie constateerde onlangs dat de democratische weerbaarheid onder druk staat. Zo ervaren sommige groepen inwoners dat de democratie voor hen niet werkt. Ook is er sprake van wij-zij-denken, waardoor het maatschappelijk debat over grote onderwerpen niet op gang komt. Spies onderstreepte bij de presentatie van het rapport de urgentie ervan. ‘Overheidsmedewerkers doen elke dag hun uiterste best om het verschil te maken voor de inwoners van Nederland. Het is goed dat het rapport uitwijst dat sommige groepen zich niettemin weggeduwd voelen in ons land, waar zo veel voorzieningen juist goed geregeld zijn of lijken.

(RvdD) ☞

Lees meer vanaf pagina 14.

Het Caribisch deel van Nederland kijgt per 1 juli 2024 een sociaal minimum. Met dat besluit van de Tweede Kamer komt een eind aan een jarenlange discussie.

De invoering van een sociaal minimum is in lijn met het recente advies van een commissie die keek naar de situatie op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De VNG is blij met het besluit van de Tweede Kamer: ‘Een groot deel van de bevolking gaat gebukt onder langdurige armoede. Alle inwoners van Nederland hebben recht op een menswaardig bestaan.’ Eerder verhoogde het kabinet al het minimumloon en de uitkeringen. Dat was aanleiding voor Unkobon, de consumentenbond van Bonaire, om een rechtszaak tegen de Nederlandse staat op te schorten. **(LM)** ☞

Voorgedragen kandidaten in VNG-bestuur en -commissies

De kandidaten voor de 14 vacatures binnen het VNG-bestuur en in de commissies zijn bekend. De voordrachtscommissie heeft uit 73 kandidaten een keuze moeten maken. In de ledenbrief Bekendmaking voorgedragen kandidaten VNG-bestuur en -commissies van vrijdag 27 oktober vindt u een overzicht van de kandidaten, een toelichting op de voordracht en de procedure richting de Najaars ALV.

BESTUURDERSDAG EN NAJAARS ALV

De VNG Bestuurdersdag op vrijdag 1 december staat in het teken van inspiratie, informatie en ervaringen uitwisselen.

We starten de dag met politicoloog André Krouwel, werkzaam als universitair hoofddocent aan de Vrije Universiteit, oprichter van Kieskompas en columnist van *VNG Magazine*. Hij geeft zijn visie op de uitslagen van de Tweede Kamerverkiezing. Daarna volgt een gesprek met VNG-voorzitter Sharon Dijkma over de mogelijke gevolgen voor gemeenten. Vervolgens presenteren de VNG-commissies in verschillende deelsessies belangrijke actuele ontwikkelingen. Na de lunchpauze start de Algemene Ledenvergadering.

U kunt zich aanmelden voor de Bestuurdersdag en Najaars ALV via: bestuurdersdag.vngconnect.nl.

6

VNG
MAGAZINE
2023

TERUGBLIK VNG-COMMISSIE RUIMTE, WONEN EN MOBILITEIT 6 OKTOBER 2023

De vergadering vindt plaats aan het begin van een heidag in de gemeente Zeewolde. Daar is de commissie uitgenodigd door commissielid Helmut Hermans. Op de agenda staan onder meer de Agenda Natuurinclusief en de provinciale programma's landelijk gebied.

AGENDA NATUURINCLUSIEF

Het ministerie van LNV werkt, in samenwerking met overheden en private partners, aan de Agenda Natuurinclusief 2.0. Natuurinclusief heeft niet uitsluitend betrekking op de 'donkergroene natuur', maar bijvoorbeeld ook op natuur in de stad. Natuurinclusief is gericht op herstel van biodiversiteit. Daarmee gaat het niet goed, terwijl het de basis is voor de samenleving. Het besef dat we iets moeten doen groeit. Natuur alleen in beschermde natuurgebieden is niet voldoende.

Daarom is twee jaar geleden gestart met de Agenda Natuurinclusief. Het doel is dat we ons op een andere

manier tot de natuur verhouden. Voor de Agenda is het Singelpark Leiden een voorbeeld. Leiden werkt nu aan een tweede groene ring om de stad: het Geuzenpark. Een ander voorbeeld is een gebiedsgerichte aanpak natuurinclusief bouwen in de regio Venlo.

De commissie stelt vragen en heeft opmerkingen. Is er bijvoorbeeld een koppeling met de nieuwe Nota Ruimte? Komen er instrumenten? Gesteld wordt dat natuurinclusief een uitgangspunt zou moeten zijn voor nieuwe ontwikkelingen. Het onderwerp komt terug in de volgende vergadering, want dan ligt er een conceptagenda.

PROVINCIALE PROGRAMMA'S LANDELIJK GEBIED

De meeste provincies hebben inmiddels een programma landelijk gebied. De VNG heeft deze naast elkaar gelegd. Eerste conclusies zijn dat de programma's veelal beschrijvend zijn, weinig concreet en dat het onderwerp leefbaarheid ontbreekt. De relatie met andere transitie ontbreekt. Ook de inbreng van gemeenten staat er dikwijls niet in, terwijl samenwerking noodzakelijk is. Het betrekken van inwoners kan beter.

Uit de reacties van de commissie blijkt ongeduld. Veel gemeenten willen bouwen. Onder andere om kleinere kernen vitaal te houden. Een aantal boeren wil aan de slag. Maar het is nog steeds wachten op geld en op de aanwijzing van pilotgebieden. Verder maken gemeenten zich zorgen om de uitvoeringskosten. Gesuggereerd wordt om te komen tot een structuur zoals de vroegere landinrichtingscommissies. De VNG wil zelf de behoeften vanuit gemeenten inventariseren door gebruik te maken van bestuurlijke en ambtelijke contacten met voorlopende gemeenten.

Leonard Geluk

Algemeen directeur VNG

leonard.geluk@vng.nl, linkedin.com/in/leonardgeluk

REGEREN OP HOOFDLIJNEN

Een klikje opwarmen heeft ten onrechte een negatieve bijklank. Het is juist fijn als er na een lange werkdag nog een restje pittige curry in de koelkast staat. Daarom durf ik gerust nog eens te beginnen over de historische collegeonderhandelingen met Pim Fortuyn in Rotterdam. Er zijn parallellen tussen Nederland nu en Rotterdam in 2002.

De stad was vastgedraaid in een kluwen van problemen: verloedering in wijken, sociale problemen en veel onveiligheid. Fortuyn initieerde een nieuwe bestuursstijl die de weg omhoog in gang zette. We werkten met een collegeakkoord op hoofdlijnen, de wethouders committeerden zich aan het grote verhaal, in de gemeenteraad was er niets dichtgetimmerd. Het was een collegiaal college, je benaderde de problemen in samenhang, in plaats van dat elke wethouder vocht voor z'n eigen hoofdstuk uit het programma.

Na de Kamerverkiezingen zal de nieuwe coalitie in het land richting moeten kiezen. In de VNG Verenigingsstrategie benoemen we een aantal belangrijke thema's: goed bestuur, bestaanszekerheid, forse inzet op de grote maatschappelijke opgaven, en langetermijnfocus. Realistisch bestuur met betere verhoudingen tussen overheden is een randvoorwaarde om alle problemen het hoofd te bieden, waarbij voor gemeenten een goede balans tussen taken en middelen essentieel is. Een actieplan voor bestaanszekerheid is noodzakelijk omdat steeds meer mensen leven in armoede. De garantie dat je financieel niet door het ijs zakt, is ook van belang om de bevolking mee te krijgen in grote verande-

ringen zoals de energietransitie. De opgaven voor een menselijker, krachtiger en groener land vragen een lange horizon, het gaat erom de goede koers te kiezen, maar je kunt het niet allemaal in vier jaar voor elkaar krijgen.

Daarom zou het goed zijn als de coalitie op hoofdlijnen richtinggevende uitspraken doet, maar dat het kabinet zelf het programma maakt. Met een integrale benadering van vraagstukken, bijvoorbeeld stikstof, landbouw en het woningtekort. Of economische structuur, vergrijzing en migratie.

Een gedetailleerd regeerakkoord is star. Fractiespecialisten maken het verhaal voor hun eigen stukje, het is dan moeilijker om oplossingen te integreren en zaken uit te ruilen. Een akkoord op hoofdlijnen kan bijdragen aan beter bestuur; ministers die samen als team hun eigen programma hebben gemaakt, moeten de Kamer overtuigen om steun te krijgen. Dit is beter voor het vertrouwen dan de wetenschap dat alles al politiek in beton is gegoten. In een versnipperd politiek landschap opent een akkoord op hoofdlijnen bovendien de mogelijkheid van een minderheidskabinet, en het hoeft niet zo oeverloos lang te duren voor de formatie is afgerond. Maar het belangrijkste is dat de ministers collegiaal aansturen op een groot verhaal voor Nederland. Gemeenten willen graag meedoen. Samen – door de doornen – op naar een nieuw tijdperk van bloei. ❖

**BOUWSTENEN
VOOR DE TOEKOMST
VAN NEDERLAND
DEEL 5:
LANGETERMIJN-
FOCUS**

**'JE KUNT HET
NIET ALLEMAAL IN
VIER JAAR VOOR
ELKAAR KRIJGEN'**

DE STRATEGISCHE GRIFFIER

‘Iemand moet de raad *scherp* houden’

8

VNG
MAGAZINE
2023

DE GEMEENTERAAD VAN VELSEN INVESTEERT IN DE EIGEN ONDERSTEUNING. RAADSGRIFFIER RUURD PALSTRA IS BLIJ: GOEDE BIJSTAND DOOR EEN STEVIGE, STRATEGISCHE GRIFFIE **VERSTERKT DE POSITIE** VAN DE RAAD BIJ DE BESLUITVORMING.

Velsen werkt, net als de vorige raadsperiode, met een raadsakkoord. Dat geeft de raad meer ruimte om zijn democratische werk te doen, zegt griffier Ruurd Palstra. ‘De raad is een afspiegeling van de inwoners. Dat zie je ook terug in het raadsakkoord. Er is geen vaste coalitie, waardoor partijen elkaar ook niet hoeven vast te houden.’

Het gevolg: niet alleen is er meer ruimte voor inhoudelijk debat, ook de verhoudingen tussen raad en college zijn veranderd, omdat de partijkleur van wethouders minder relevant is. De raad heeft op basis van het raadsakkoord een raadsprogramma gemaakt, legt Palstra uit, dat door het college is vertaald naar een collegeprogramma. ‘Het college werkt voor de hele raad.’

Voor de griffier is in deze overgang een belangrijke rol weggelegd. In het raadsakkoord is opgenomen dat de griffie de raad gevraagd en ongevraagd adviseert, coacht en begeleidt. Palstra is blij met die ambitie. Hij wijst erop dat de raad ook investeert in de bezetting van de griffie. ‘Dat geeft ruimte om van een procesgriffie naar een strategische griffie te gaan.’ De bezetting van de griffie verdubbelt van vijf naar tien medewerkers. ‘Het betekent dat de raad zelfbewust is en de juiste hulptroepen wil inzetten om zijn werk optimaal te kunnen doen. De raadsleden onderken-

nen dat ze goede ondersteuning nodig hebben. Uiteindelijk is het de raad die beslist, maar er moet wel iemand zijn die de raad scherp houdt.’

Waarom bent u zo blij met de gemeenteraad?

‘De raad moet uiteindelijk een belangenafweging maken. Wil je dat serieus doen, dan moet je goed geïnformeerd zijn. Op alle facetten moet je dan ontzorgd worden. Dat betekent dat de griffie niet alleen de platte ondersteuning doet, maar juist strategisch meedenkt. We kunnen als griffie ambitie hebben, maar als die niet aansluit bij wat de raad wil, kom je niet veel verder. De raad heeft de ambitie om beter in positie te komen. Daar

‘De raad
wil de juiste
hulptroepen
inzetten’

Wie is...

Ruurd Palstra

is sinds eind 2017 raadsgriffier in Velsen. Eerder werkte hij bij de VNG en bij diverse gemeenten. Ook is hij bestuurslid van de Vereniging van Griffiers, lid van de commissie Raadsleden & Griffiers van de VNG en bestuurslid bij de Vereniging van Noord-Hollandse Gemeenten.

ben ik blij mee. Vanuit de griffie haken we hierop in. We verzorgen trainingen en geven advies over hoe de raad zijn rol nog beter kan pakken.'

Hoe ziet dat strategisch griffierschap er in de praktijk uit?

'Je doet veel meer dan alleen de ingekomen stukken rondsturen of adviseren over hoe je een goede motie maakt. Het betekent dat je nadenkt over hoe je de raad goed in positie brengt om de juiste besluiten te nemen. Hier in Velsen hebben we zes belangrijke thema's voor een strategische griffie aangemerkt. Dan gaat het om de informatiepositie, de positie in de regio, het samenspel met de inwoners, de controle- en verantwoordingscyclus, het besluitvormingsproces en het lerend vermogen. De samenwerking met de organisatie is daarbij belangrijk. De griffie kijkt mee met de raadsstukken en ambtenaren weten de griffie vrij goed te vinden. Maar ook voor de inwoners willen we de raad laagdrempelig maken. Ze moeten het gevoel hebben welkom te zijn en gehoord te worden. Ook daarin speelt de griffie een belangrijke rol.'

Hoe pak je dat aan?

'Neem de samenwerking in de regio. Het aantal regionale vraagstukken stijgt al jaren. De positie van de raad is altijd een ondergeschoven kindje geweest. Als griffie kunnen we ervoor zorgen dat de raad aangehaakt blijft en ten minste weet wat er speelt in de regio. Een ander belangrijk sturingsmiddel is de langetermijnagenda. Raadsleden weten hierdoor tijdig wat eraan komt en kunnen alvast informatie gaan verzamelen en met inwoners en belangenvereni-

'Ook voor inwoners willen we de raad laagdrempelig maken'

‘Als inwoners met een petitie komen, zijn dan *alle* belangen afgewogen?’

gingen in gesprek te gaan. Vanuit de raad en de griffie koersen we aan op een betere langetermijnagenda. We maken de organisatie bewust van het belang ervan. De samenwerking tussen de organisatie en de griffie is goed, maar er is zeker nog werk aan de winkel.’

De informatievoorziening is net zo belangrijk.

‘Klopt. Hoe zorg je dat de raad de informatie krijgt die nodig is om tot een goede belangenafweging te komen? De raad mag ervan uitgaan dat de griffie alle informatie verspreidt. Maar het helpt enorm als de griffie dan meekijkt en aangeeft dat het ene document net wat belangrijker is dan het andere. Dan moet je wel weten hoe de raad kijkt naar raadsstukken. Welke informatie is dan relevant? Maar ook: welke informatie ontbreekt? Ga je alleen uit van de informatievoorziening door het college, of zijn er ook nog andere informatiebronnen, bijvoorbeeld uit de samenleving, of uit data? En hoe weeg je die dan? Daar is nog een wereld te winnen.’

Veel gemeenteraden zoeken een goede manier om de samenleving beter te betrekken bij de besluitvorming. Wat betekent dat voor de griffie?

‘Het gaat er vooral om dat je ervoor zorgt dat de raad toegankelijk is voor de inwoners. Zij moeten het gevoel hebben dat als ze een punt willen maken, ze bij de raad terecht kunnen. Elke inwoner moet de kans krijgen om zich betrokken te kunnen voelen en daadwerkelijk informatie en belangen te kunnen inbrengen. De vraag is of dat altijd goed gaat. De communicatie richting de inwoners is natuurlijk van belang: welke besluiten neemt de raad? Maar ook: wie zijn de raadsleden? We zijn op de website begonnen met een portrettenreeks van alle raadsleden. Daarmee laten we zien dat de raad geen eliteclubje is, maar dat je ze bij wijze van spreken ook kunt tegenkomen op de sportvereniging. De politiek speelt zich eigenlijk af in de samenleving. Nieuwe participatietrajecten zijn daar een onderdeel van. Maar ook de reguliere manieren om inwoners te betrekken, denk aan het inspreken of de mogelijkheid om in gesprek te gaan met de fracties, zijn van belang. De rol van de raad als hoeder

van de democratische spelregels moet daarbij verder verkend worden. Als inwoners met een petitie of een buurtinitiatief komen, zijn dan alle belangen afgewogen? Namens wie spreken zij? Je kunt dit soort initiatieven niet klakkeloos overnemen. Die waakzaamheid ligt bij de gemeenteraad. Een goede griffier signaleert dit en kan de raad hierop attenderen.’

Na de afgelopen raadsverkiezingen was meer dan de helft van de Velsense gemeenteraad nieuw. Is dat een nadeel of een voordeel voor deze opgave?

‘Eigenlijk had ik verwacht dat dat een nadeel zou zijn. Maar ik ben trots dat het is gelukt om de kracht van de vorige raad te behouden. Dat is ook een compliment aan de raad. Kort na de verkiezingen hebben we een tweedaagse georganiseerd waar we echt met elkaar het gesprek zijn aangegaan over deze onderwerpen. De raad realiseert zich dat eenheid in verscheidenheid belangrijk is. Want dan kun je een vuist maken. Dat hebben we als griffie goed kunnen overbrengen. De nieuwe raadsleden waren daar ook nieuwsgierig naar. En wat ik ook heel mooi vond, is dat ze toen al vroegen: hoe gaan wij onze rol goed pakken? We blijven hier trainingen over geven. Zo hebben we binnenkort een tweedaagse over hoe de raad zijn rol als opdrachtgever kan invullen.’

Het raadsakkoord is ook ondertekend door Forza! en door Forum voor Democratie, partijen waarvan je misschien zou verwachten dat ze zich zouden afzetten tegen dit soort afspraken.

‘Het is heel bijzonder hoe die dynamiek hier is ontstaan. Forza! zit hier al langer in de raad en toen FvD er vorig jaar bijkwam, traden de andere partijen ze met een *open mind* tegemoet. In aanloop naar de verkiezingen hadden alle partijen kennis met elkaar gemaakt. Ook Forum wordt gezien als een relevante partij, zij vertegenwoordigt ook een deel van de inwoners. Wat zijn dan de ideeën en wat komen ze brengen? Dat was een warm welkom. Door iedereen serieus te nemen, heb je al de helft gewonnen. Bij de tweedaagse heeft ook Forum gevoeld dat die verbinding er is. Zo zou het ook moeten zijn, met welke nieuwe partij dan ook.’ ↩

Duidelijkheid over invoering bouwwet

De Eerste Kamer heeft definitief groen licht gegeven voor de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). De wet treedt vanaf 1 januari 2024 in stappen in werking.

Met de wet verandert het vergunningsproject voor bouwen. Nu nog houdt de gemeente toezicht op de kwaliteit van de bouw. Vanaf komend jaar wordt dat toezicht uitgevoerd door private kwaliteitsborgers.

Minister Hugo de Jonge (Volkshuisvesting) heeft onder meer een invoeringstoets toegezegd voor verbouwingen. Die vallen in 2024 nog niet onder de nieuwe wet. (RvdD)

394
duizend
jongeren kregen jeugd-
zorg in de eerste helft
van 2023

Dat zijn er tweeduizend meer dan in dezelfde periode in 2022. (Bron: CBS)

AGENDA

11 NOVEMBER

Raad op Zaterdag

Online, 10.00-11.50 uur | raadopzaterdag.nl

13 NOVEMBER

Vroegsignalering schulden

Amersfoort, 12.15-17.15 uur | divosa.nl

15 NOVEMBER

Inclusief beleid: toepassing akoestische signalering bij voetgangerslichten

Online, 10.30-12.00 uur | bit.ly/crowvoetgangerslichten

16 NOVEMBER

Werken met kunstmatige intelligentie binnen de overheid

Online, 11.00-12.00 uur, live Q&A 12.00-13.00 uur | directduidelijk.gebruikercentraal.nl

16 NOVEMBER

Mulock Houwerlezing

2023: Kan de jeugdzorg eigenlijk wel veranderen?

Online, 15.30-17.30 uur | bit.ly/mulockhouwerlezing

21 NOVEMBER

Inclusief beleid

Online, 14.00-15.30 uur | movisie.nl

21 NOVEMBER

Aanpak criminele families

Utrecht, 12.45-16.30 uur | hetccv.nl

23 NOVEMBER

De positie van begraafplaatsen binnen de gemeente

Online, 10.00-11.30 uur | begraafplaats.nl/webinar-positie-begraafplaatsen

Bijna 577 miljoen voor 14 nieuwe Regio Deals

Demissionair minister Hugo de Jonge (BZK, Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening) gaf vorige week in Ede het officiële startsein voor veertien nieuwe Regio Deals.

In totaal is hiervoor vanuit het rijk 284,2 miljoen euro beschikbaar. De regio's hebben dit bedrag ruim verdubbeld. Bij de Regio Deals zetten rijk en regio zich in om belangrijke opgaven in Nederland aan te pakken om de kwaliteit van wonen, werken en leven van inwoners en ondernemers te verhogen. Dat gebeurt vooral op plekken die een extra impuls goed kunnen gebruiken.

VIERDE RONDE

Dit is de vierde ronde van de Regio Deals. In deze kabinetsperiode is in totaal 900 miljoen euro gereserveerd voor drie rondes. De vijfde ronde gaat van start in 2024. Hiervoor is bijna 385 miljoen euro gereserveerd, ook dan dragen regio's zelf financieel bij. In 2025 volgt nog een nieuwe tranche Regio Deals.

De veertien nieuwe Regio Deals zijn gesloten met de Waddeneilanden, Noordwest Fryslân, Zuid- en Oost-Drenthe, Arnhem-Nijmegen, Twente, Parkstad-Limburg, Midden-Brabant, Zuid-Limburg, ZaanIJ (Amsterdam-Noord, Zaandam Oost, Oostzaan), Nieuw Land (Almere-Lelystad), Metropoolregio Amsterdam-Zaanstad-Almere, Rotterdam-Zuid, Den Haag Zuidwest en North Sea Port District (Vlissingen, Borsele, Terneuzen, Gent). (LM)

3 VRAGEN AAN...

Jacoline Hartman

De gemeente West Betuwe wil microwoningen gaan toestaan als reactie op het woningtekort. Het gaat om kleine, volwaardige woningen van 22 tot 30 vierkante meter, vertelt wethouder Wonen Jacoline Hartman (Dorpsbelangen). Inwoners kunnen deze microwoningen in de achtertuin plaatsen en verhuren aan starters.

Waarom wil West Betuwe dit?

‘Er is sprake van een enorme woningnood en die heb je niet van de ene op de andere dag opgelost. We hebben de afgelopen jaren niet alleen te weinig gebouwd, maar ook voor de verkeerde groepen. Voor 2030 wil West Betuwe 1980 woningen erbij, maar dat is geen oplossing voor de starters die nu een woning nodig hebben. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de zonen en dochters in de dorpen en stadjes in onze gemeente die graag zouden blijven maar voor wie geen woning is. Dat segment willen we op korte termijn helpen met een woning die aan alle vereisten van het bouwbesluit voldoet. Het mag helder zijn dat dit geen oplossing is voor de woningnood, ik zie het eerder als een tussenoplossing voordat starters kunnen doorstromen naar een reguliere woning.’

Wat is hier precies uniek aan, voor bijvoorbeeld mantelzorg kan dit immers al?

‘Bij een mantelzorgwoning is altijd sprake van een zorgcomponent. Zodra de zorgvraag stopt, moet de woning worden verwijderd. Dat is niet het geval bij een microwoning. We geven een vergunning af voor maximaal vijftien jaar. Als de starter doorstroomt naar een reguliere woning kan de microwoning weer worden verhuurd aan een nieuwe starter. West Betuwe is de eerste gemeente die dit mogelijk maakt. De woning kan worden geplaatst door een particuliere aanbieder, maar inwoners kunnen het proces ook helemaal zelf doen. Een eigen kind kan de huurder zijn, maar dat hoeft niet. In Gouda staat een pilotwoning en daar kenden de verhuurder en de huurder elkaar niet. Bij de keuze van de huurder heeft de verhuurder een belangrijke stem. Maar er moet ook overeenstemming zijn met de burens, zij moeten het ook eens zijn met de komst van de microwoning.’

Is er animo voor?

‘Een aantal inwoners heeft inderdaad al belangstelling getoond. Mensen met grotere tuinen, want het is niet de bedoeling dat we op elkaars lip gaan zitten. We zijn een plattelandsgemeente, dus gemiddeld zijn onze achtertuinen wat groter. We starten met tuinen binnen de bebouwde kom, maar ik sluit niet uit dat we straks een pilot doen op percelen erbuiten. Laatst kwam ik bij een inwoner op bezoek, die had om zijn huis een groot perceel waar hij eigenlijk niets mee deed. Hij zocht naar mogelijkheden om die ruimte beter te benutten. Naar zulke mensen zijn we op zoek.’

WEERBAARHEID

‘Koester de democratie, ze is het waard’

14

VNG
MAGAZINE
2023

ONZE DEMOCRATISCHE RECHTSORDE STAAT ONDER DRUK. ‘DAT IS ERG’, VINDT AHMED MARCOUCH, DIE ADVISEERT OVER DE **DEMOCRATISCHE RECHTSORDE**. ‘WANT DANKZIJ DIE RECHTSORDE KUNNEN WE SAMEN IN VRIJHEID EN IN VREDE LEVEN EN COLLECTIEVE KEUZES MAKEN DIE IN IEDERS BELANG ZIJN.’

**Ahmed
Marcouch**

Voorzitter
Commissie
Versterking
Weerbaarheid
Democratische
Rechtsorde en
burgemeester
van Arnhem.

‘**K**oester de democratie.’ Het is een dringende oproep van de commissie-Marcouch om de democratische rechtsorde weer voor iederéén te laten werken. Waren we dat dan een beetje vergeten? ‘Vergeten niet zozeer’, zegt Ahmed Marcouch, in het dagelijks leven burgemeester van Arnhem. ‘We beseffen

wel degelijk hoe fijn het is om te leven en werken in een democratie. Wat we wél een beetje vergeten zijn, is dat we die democratie moeten onderhouden en erin moeten blijven investeren. Dat is wat wij als commissie constateren. Dat investeren doen we vooral door die democratie vitaal te houden er actief aan mee te doen. Door meer te participeren.’

Begin deze maand publiceerde zijn commissie een advies over wat er nodig is om het vertrouwen te herstellen, ook op lokaal niveau. Het rapport is een oproep aan alle Nederlanders. ‘Maar in het bijzonder aan de mensen die actief zijn in de politiek en de media en uiteraard in het openbaar bestuur’, zegt Marcouch. ‘Zowel landelijk als lokaal. Met elkaar belichamen zij de democratische instituties en staan we voor de geloofwaardigheid ervan. We kunnen de burgers inspireren om mee te doen aan die democratie. Maar we kunnen haar ook ondermijnen. En dat is wat gebeurt als de democratie niet meer geloofwaardig is voor iedereen. Daar moeten we voor waken.’

POLARISATIE

Op wezenlijke onderdelen is actie nodig om de democratische rechtsorde te versterken, constateert de commissie. ‘Het is nog niet te laat, maar we kunnen zo niet doorgaan.’ Dat klinkt alarmistisch en dat is het volgens Marcouch ook. ‘We leven in een tijd van grote crises. Denk aan het klimaat en de woningmarkt. Maar er is ook een sociale crisis en daar gaat ons onderzoek met name over. Overall moeten politieke keuzes over worden gemaakt, polarisatie ligt op de loer en de voedingsbodem voor radicalisering steeds groter. Met als gevolg dat mensen zich steeds meer afwenden van de democratie.’ Dat zijn precies de symptomen van een slecht onderhouden

‘We kunnen de burgers inspireren om mee te doen aan die democratie’, zegt Ahmed Marcouch.

democratische rechtsorde. Symptomen die volgens Marcouch door de hele samenleving heen lopen. ‘Aan democratische instituties dus de plicht om het zo te organiseren dat het wél werkt.’

Marcouch kijkt onder meer naar gemeenten. Juist dáár speelt de sociale crisis een rol. ‘Het organiseren van een meer toegankelijke democratie is dan belangrijk. Eentje die wordt herkend en gebruikt door alle Nederlanders. De democratische instituties zijn in de loop der jaren steeds meer op afstand komen te staan. Het mens-tot-menscontact is een beetje verdwenen. Dat begint al simpel bij het loket. Kun je als burger nog naar een balie? Voelt de gemeente zich nog wel genoeg verantwoordelijk en betrokken bij zaken en voorzieningen die extern zijn uitbesteed? Als commissie zien wij voor de lokale overheid ook een belangrijke rol in het activeren en stimuleren van participatie. Dus burgers actief maken en zorgen dat ze elkaar ontmoeten en actief aan de slag gaan met wat voor hen belangrijk is. Daarbij hoort een gemeente die aantrekbaar en aanspreekbaar is en die wordt herkend door alle Nederlanders.’

DEBATCULTUUR

Over de politieke debatcultuur en de gebruikte taal op sociale media is de commissie ook kritisch. ‘Als actieve deelnemer aan de democratie heb je een verantwoordelijkheid’, aldus Marcouch. ‘De voorzitter van de Tweede Kamer roept het al jaren: er kijken mensen mee dus je hebt een voorbeeldfunctie. Dat geldt ook voor de lokale politiek. Natuurlijk mag iedereen zijn eigen opvattingen hebben, maar houd het wel netjes en ga elkaar niet beledigen of intimideren.’

In het ergste geval leiden die bedreigingen ertoe dat

mensen niet meer de politiek of het bestuur in willen, ziet Marcouch. ‘En dat is zo jammer, juist als je zo graag iets wil betekenen voor je eigen stad. Kortom, woorden doen ertoe. Ze belichamen de geloofwaardigheid van de democratie. Laten we dus met elkaar die morele norm stellen.’

Maar ook naar de buitenwereld toe. Marcouch: ‘Niets legitimeert geweld en bedreiging. De voedingsbodemp daarvoor moet worden aangepakt.’

Belangrijk daarnaast is volgens Marcouch dat de lokale overheid niet alleen maar blijft hangen in die standaardtaken en -bevoegdheden. ‘Gemeenten kunnen een belangrijke rol vervullen in de participatie van burgers’, vindt hij. ‘Geef ze een stem en een podium. Help ze bij het formuleren van hun mening en geef ze een plek om die te uiten. Als burgemeester van Arnhem ben ik ook de megafoon voor de burgers. Maar vooral ook: sta stil bij het mooie dat we hebben, maak er gebruik van en vier het. Op 5 mei vieren we de vrijheid. Dat vinden we normaal. Maar democratie is ook een verworvenheid die we moeten koesteren. Waarom vieren we niet ook eens per jaar de Dag van de democratie en staan we stil bij alle rechten die we daaromheen hebben?’

Het advies van Marcouch is te lezen via adviescommissie-vwdr.nl/ of scan de QR-code.

‘Het is nog niet te laat, maar we kunnen zo niet doorgaan’

INSPREKER
Gemeente
Midden-Delfland

STATUSHOUDER KRIJGT GEZICHT

Tijdens een raadsvergadering van Midden-Delfland toonde een van de insprekers een foto van Mahmut, een in de gemeente wonende statushouder, en vertelde diens levensverhaal. Hij gaf daarmee een gezicht aan een onderwerp waar doorgaans alleen in algemene termen over wordt gesproken: vluchtelingen, asielzoekers, statushouders. De gemeente wil, om aan de regionale opgave te voldoen, vluchtelingen opvangen en daarvoor statushouders uitruilen met andere gemeenten. De inspreker hield de gemeenteraad voor wat de consequenties zijn voor mensen en hun gezin als ze naar een andere gemeente moeten verhuizen.

NATUURDORPEN

Klein wonen op landbouwgrond

18

VNG
MAGAZINE
2023

DE GEMEENTE MAASHORST BEREIDT EEN PILOT VOOR MET **LANDSCHAPSLANDBOUW**. HET IS EEN BURGERINITIATIEF VAN PEEL NATUURDORPEN, EEN COMBINATIE VAN LANDBOUW, NIEUWE NATUUR EN KLEIN WONEN. DEZE DOMEINEN HEBBEN ZO HUN EIGEN WETTEN EN KADERS. 'NIETS DOEN IS GEEN OPTIE.'

Gerard Opsteeg is melkveehouder in de gemeente Maashorst. Hij melkt momenteel ruim honderd koeien en wil dat voorlopig blijven doen. Aanvankelijk liep hij niet meteen warm voor het burgerinitiatief Peel Natuurdorpen dat met 'landschapslandbouw' een groot gebied in de Peel op de schop wil nemen. Het idee is dat boeren een deel van hun areaal omzetten in nieuwe natuur: bos, heggetjes, waterpartijen en kruidenrijk grasland. Daartussen worden enkele *tiny houses* gebouwd: biobased huisjes van 30 tot 50 vierkante meter met een minimale ecologische voetafdruk. Inmiddels ziet Opsteeg er wel brood in: 'Als ondernemer moet ik vooruitkijken. Er is veel woningnood en misschien heb ik later geen opvolger. Door kaveltjes te verhuren voor een paar honderd euro per maand, brengt mijn grond dan toch geld op.'

TRANSITIE NOODZAKELIJK

Tot begin 1800 was de Peel vrijwel ondoordringbaar. Tussen 1850 en 1920 vond er grootschalige turfwinning plaats en gaandeweg maakte het afgegraven veen plaats voor kleine boerenbedrijven. Vanaf 1975 zorgde ruilverkaveling voor schaalvergroting en steeds intensievere veeteelt. Inmiddels heeft de wal het schip gekeerd. Klimaatverandering, over-

bemesting, afname van biodiversiteit en verbetering van water- en bodemkwaliteit maakt een transitie van de landbouw noodzakelijk. In 2019 ontwikkelden enkele inwoners van de Peel het concept landschapslandbouw, met de *tiny houses* als verdienmodel. De bedenkers zien het helemaal voor zich: een aantrekkelijk coulissenlandschap met meanderende waterpartijen, bomen, heggetjes en kruidenrijk grasland en maximaal drie *tiny houses* per hectare, in totaal tienduizend huisjes verspreid over de hele Peel. Boerenland blijft hierdoor in boerenhand. Door de huisjes *offgrid* te maken, en dus niet aan te sluiten op nutsvoorzieningen, zou er geen nieuwe infrastructuur nodig zijn. Uitein-

In 2021 plaatste de gemeente Maashorst het eerste *tiny house* bij Zeeland. (Beeld: Jeroen Appels/Van Assendelft Fotografie)

delijk kost het de overheid geen cent, is het idee. Boeren blij, natuur blij, Peelbewoners blij en woningzoekenden blij? Zo simpel is het niet. Voor de combinatie van landbouw, natuur en wonen bestaat namelijk nog geen wettelijk kader. Nieuwe woningen bouwen in het buitengebied is al sinds 1975 niet toegestaan. Voorzitter van Stichting Peel Natuurdorpen is Pierre Bos, oud-burgemeester van Boekel. Bos is zich bewust van het domeinoverschrijdende dilemma. 'In plaats van voor elk vastgelopen domein een oplossing te bedenken, heb je een overheid nodig met bestuurlijke moed die buiten de lijntjes wil kleuren. Die voor de muziek uit durft uit de lopen, die durft te pionieren.'

SCHONE LEI

Zo'n lokale overheid is de gemeente Maashorst. Jeroen van den Heuvel (Maashorst Vooruit) is bijna twee jaar wethouder duurzaamheid en landbouwtransitie en officieel opdrachtgever. 'Door de gemeentelijke herindeling konden we als college met een schone lei beginnen', legt hij uit. 'Een pilot voor het project Peel Natuurdorpen hadden we al unaniem opgenomen in het coalitieakkoord. Eerst wilden we de pilot realiseren op één hectare nieuwe natuur met drie tiny houses, maar die oppervlakte bleek te beperkt om goed te kunnen evalueren. We gaan nu uit van een gebied van ongeveer 21 hectare waarin meerdere boeren actief zijn. Hier zou in theorie plek kunnen zijn voor vijftig huishoudens.'

'Het doel van de pilot is ervaringen opdoen en kijken wat wel en niet werkt zodat het idee te zijner tijd verder uitgerold kan worden. Daarbij willen we zorgvuldig en betrouwbaar te werk gaan, met oog voor

de veranderende leefomgeving voor bewoners én een duurzaam verdienmodel voor de boeren.'

De gemeente stelde Gijs van Oorschot aan als projectleider gebiedsontwikkeling. Hij leidt het team waarin verschillende ambtelijke afdelingen vertegenwoordigd zijn. Om alle partijen mee te krijgen, heeft het team de omwonenden in een pril stadium bij de planvorming betrokken. Dus niet als alles al in kannen en kruiken is; dat ervaren betrokkenen vaak als een wassen neus. Daar staat tegenover dat mensen ook graag zekerheid willen. Als je iets heel nieuws wilt doen en je laat alles open, worden mensen onrustig. Een goede balans is belangrijk.'

KEUKENTAFEL

Begin dit jaar vond een brede introductiebijeenkomst plaats. Er waren rond de honderdtachtig mensen. Behalve de initiatiefnemers van Peel Natuurdorpen, de boeren en burgers waren er ook vertegenwoordigers van onder meer het waterschap, de provincie, NOVEX-gebied de Peel, Testlab Nieuwe Natuur & Klein Wonen en het Instituut Maatschappelijke Innovatie

'Door kaveltjes te verhuuren, brengt mijn grond toch geld op'

‘Na een paar jaar *verdwijnen* de huisjes achter de bomen en gaan op in het landschap’

(het IMI). ‘De sfeer was goed’, herinnert de wethouder zich. ‘Mensen gingen echt met elkaar in gesprek, er werd goed geluisterd naar elkaar. Dat er wat moet gebeuren in de Peel, daarover was iedereen het wel eens. Maar hoe of wat, dat is nog een hele puzzel.’ Na de introductiebijeenkomst maakte de landschapsarchitect verschillende tekeningen die samen met Van Oorschot werden besproken met betrokkenen om de zorgen en mogelijkheden in kaart te brengen. Aan de keukentafel, bij boeren en burgers thuis. Zo wil melkveehouder Opsteeg bijvoorbeeld liever geen drie huisjes per hectare maar clusters van zes met een aansluiting op de nutsvoorzieningen: ‘Dat is voor mij veel praktischer. Na een paar jaar verdwijnen de huisjes achter de bomen en gaan op in het landschap; dan zie je ze zowat niet meer.’

MINIMALISTISCH

Intussen spreekt landschapslandbouw veel mensen wel aan. Meer natuur? Mooi. Landbouw? Prima. Maar met tiny houses hebben sommige omwonenden wel moeite.

Daar komt bij: niet iedereen begrijpt dat mensen echt zo klein en minimalistisch willen wonen. Een kleine groep wil dat wel degelijk, weet Van Oorschot. ‘Van de lijst van vierduizend potentiële tinyhousebewoners heb ik er zo’n 35 ontmoet. Zij gaan bewust voor een kleinere ecologische footprint, meer eenvoud en dichter wonen bij de natuur. Vooral veel jonge mensen willen niet per se groter wonen en steeds meer consumeren.’

Daarnaast maken omwonenden zich zorgen over

wie er in de tiny houses gaan wonen. Van Oorschot: ‘Wat zijn dat voor mensen? Buitenlanders, arbeidsmigranten, mensen uit de Randstad die onze manier van leven niet begrijpen? Wordt zo’n cluster niet een zootje? Dat soort vragen. Zelf denk ik dat er weinig of geen sprake zal zijn van overlast. Als de betreffende boer maar goede overeenkomsten sluit met de bewoners. Het is tenslotte zijn grond.’

GEMASSEERD

Dan moeten ook nog het waterschap en de provincie er heil in zien. Er moet nog veel ‘gemasseerd’ worden, zegt Van Oorschot, die de pilot beschouwt als een grote ontdekkingsreis. ‘Nieuwe kaders worden nooit zomaar door de overheid opgelegd. Ze zijn altijd het gevolg van problemen en initiatieven. Iedereen moet er vertrouwen in hebben en dat is geen sinecure in deze tijd van wantrouwen.’

In de loop van volgend jaar hoopt de gemeente tot een bestuurlijk besluit te komen, zegt Van Oorschot: ‘Dan kunnen de boeren aan de slag met het aanplanten van bomen en het aanvragen van een omgevingsvergunning voor de huisjes waarbij de grond zijn agrarische bestemming behoudt. Dat kan alleen als de tiny houses verplaatsbaar zijn. Anders zou het officiële bouwgrond zijn. We zijn dat nog juridisch aan het uitwerken.’

Van Oorschot benadrukt wel dat doorpakken belangrijk is: ‘Als het proces verzandt, haken mensen af. We moeten daarom nu stappen zetten. De problemen zijn te groot, niets doen is geen optie. Met wat boerenverstand komen we er wel uit.’

Informatie

Meer informatie over Peel Natuurdorpen, waaronder beleid, het projectplan, vragen en een kennisplein, is te vinden op peelnatuurdorp.nl.

Iedereen weet dat een koelkast, stoel of matras niet in een ondergrondse container kan.

Het verbaast wethouder Rik Thijs (GroenLinks, Eindhoven) dat mensen denken dat ondergrondse afvalcontainers kleine milieustraten zijn waar alles kan worden gedumpt, *Omroep Brabant 27 oktober*

Meer kwijt aan bijzondere bijstand

Vorig jaar gaven gemeenten 1.972 miljoen euro uit aan bijzondere bijstand. Dat is ruim driemaal zoveel als in 2021; toen was dat 647 miljoen euro.

Volgens het CBS, dat de cijfers onlangs bekendmaakte, is de eenmalige energietoeslag voor huishoudens met een laag inkomen de belangrijkste verklaring van de flinke stijging van de uitgaven.

Het CBS weet niet precies welk bedrag gemeenten via de bijzondere bijstand hebben uitgegeven aan de energietoeslag. In de enquête onder gemeenten viel deze post in het cluster 'directe levensbehoeften'.

Tot dit cluster behoren onder meer extra uitgaven aan directe levensbehoeften die het normale uitgavenpatroon overstijgen en aanvullende bijstand voor mensen jonger dan 21 jaar. Bij elkaar gaven gemeenten vorig jaar 1.419 miljoen euro uit aan dit cluster. Dat is ongeveer dertig keer zoveel als in 2021 (47 miljoen). (LM) ☞

Beste Thorbecke-professor,

IK BEN ALS GOED OPGEVOEGDE BURGER UITERAARD VAN PLAN TE GAAN STEMMEN OP 22 NOVEMBER EN IK WEET OOK AL OP WELKE PARTIJ. ONDERTUSSEN WORD IK BIJ DE SUPERMARKT, IN DE WINKELSTRAAT EN BIJ HET STATION BELAAGD MET FOLDERS EN ANDERE CAMPAGNEPARAFERNALIA. KAN DE GEMEENTE DAAR NIETS TEGEN DOEN?

EEN STEMMER

Beste stemmer,

De vrijheid van meningsuiting omvat inderdaad geen absoluut recht voor burgers om elkaar ongelimiteerd lastig te vallen met die mening. Ook gemeenten kunnen eisen stellen aan de verspreiding van standpunten. Maar de lat ligt daarbij hoog. De ruimte om politieke straatcommunicatie – dat is het – te beperken is heel klein. Eigenlijk alleen als het anders echt te gek wordt en er bijvoorbeeld opstoppingen ontstaan. Bovendien kan het geen kwaad te realiseren dat politieke partijen hoofdzakelijk uit vrijwilligers bestaan. Verreweg de meeste folderaars voor politieke partijen offeren hun vrije tijd op aan het democratisch proces, vaak zonder dat ze zelf enige ambitie hebben om de politiek in te gaan. Misschien is 'belagen' dan ook wel niet het goede woord en past het beter om vriendelijk te bedanken omdat u al weet op wie u gaat stemmen. ☞

Geerten Boogaard, Thorbeckehoogleraar

Ook een vraag voor Geerten Boogaard? Stuur een mail naar: thorbecke-hoogleraar@vngmagazine.nl.

VERKIESBAAR

De Kamer in

OOK BIJ DE KOMENDE KAMERVERKIEZINGEN HEBBEN ZICH TALLOZE RAADSLEDEN EN WETHOUDERS VERKIESBAAR GESTELD. ZE WILLEN DE OVERSTEEK MAKEN VAN HET LOKAAL BESTUUR NAAR DE LANDELIJKE OVERHEID, OMDAT ZE ZIEN DAT NIET ALLE LOKALE PROBLEMEN OOK **LOKAAL OPGELOST** KUNNEN WORDEN.

23

VNG
MAGAZINE
2023

HERMA HEMMEN

Nu: raadslid Westerwolde, Lijst Hemmen (sinds september 2022, daarvoor CDA) | **Lijst:** BBB, plek 17

‘**M**et ruim negen jaar ervaring in de lokale politiek heb ik gezien dat in het beleid dat door de landelijke overheid in Den Haag wordt gemaakt, onvoldoende rekening wordt gehouden met de effecten in de regio. Ik zie hoe mijn eigen dorp Ter Apel bijna ten onder gaat aan de uitvoering van het asielbeleid. Den Haag ziet en hoort wat de desastreuze effecten zijn, maar er wordt niet gehandeld. Als de politici en leden van het kabinet op de terugreis voorbij Zwolle rijden, dan lijken zij de inwoners van onze regio vergeten. Dit was voor mij de reden om mijn lidmaatschap voor het CDA per direct op te zeggen. Ik zie hetzelfde bij het aardgasdossier, ik zie voorzieningen verdwijnen. Dat vind ik onacceptabel, daarom heb ik me kandidaat gesteld. ‘Bij mijn oude partij miste ik de verbinding tussen lokaal en landelijk. Binnen BBB zie ik een andere energie. De partij heeft juist lokaal een sterke achterban en de vereniging heeft zich goed georganiseerd. In de regio Groningen zal ik ook blijven investeren in de lokale netwerken. Om het contact met inwoners te houden overweeg ik om BBB-café’s te organiseren voor leden en niet-leden, zo blijf je uit de eerste hand horen wat er speelt, ook als je weg bent uit de lokale politiek.’

Herma Hemmen: ‘Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de effecten in de regio’
(Beeld: Jan Anninga)

‘Ik wil voorkomen dat ik word **opgezogen** in de Haagse waan van de dag’

MARTINE VAN SCHAIK

Nu: raadslid, Leiden |

Lijst: PvdD, plek 7

‘Ik ben negen jaar actief in de lokale politiek. In die periode heb ik een aantal keren ervaren dat landelijke regelgeving, of juist het gebrek daaraan, belemmerend kan zijn voor de lokale besluitvorming. Dat is mijn motivatie om een stap verder te zetten. In Leiden lopen we vaak aan tegen het gebrek aan ruimte. We moeten tot 2030 bijna negenduizend woningen bijbouwen, maar we zijn een van de meest versteende gemeenten. Waar moeten we die woningen dan laten? En hoe zorgen we ervoor dat dat niet ten koste gaat van dieren en natuur? Dan merk je dat de landelijke regie op de ruimte de laatste tien jaar is losgelaten. Nederland bestaat voor 50 procent uit agrarisch gebied. Daar zit veel ruimte. ‘Den Haag heeft niet altijd een goed beeld van hoe landelijk beleid uitpakt op lokaal niveau. Dat geldt voor het ruimtelijk domein, maar ook voor bijvoorbeeld de omvang van het gemeentefonds. Bij onze partij zijn de lijstjes kort. Mocht ik straks gekozen zijn, dan wil ik die contacten ook blijven onderhouden. Zo wil ik voorkomen dat ik volledig word opgezogen in de Haagse waan van de dag.’

EASTER HOUMES

Nu: raadslid, Goes |

Lijst: CDA, plek 27

‘In Den Haag zitten veel politici met fantastische carrières. Ze zijn geboren en getogen in de Randstad en hebben weinig kennis van wat er in Zeeland, Limburg of Flevoland gebeurt. Dat is zorgelijk. Hier in Zeeland merken we welke effecten dat heeft op de regio. Meer lokale politici in de Kamer zorgen voor een meer realistische kijk op het beleid. Op dit moment zijn de verschillen in brede welvaart te groot. Dan gaat het om de levensverwachting, het

inkomen en vervoer, maar ook om zoiets als de aanwezigheid van een regionale hogeschool. ‘Het demissionaire kabinet is van mening dat het pas goed gaat met Nederland als het overal goed gaat. Dat gaat het nu niet. Het maakt echt uit waar je bed staat. De landelijke overheid moet overal een basis garanderen voor vitale gemeenschappen. Als raadslid heb ik al goede contacten met de Tweede Kamer. Ik was een soort relatiemanager voor Joba van den Berg, ons Zeeuwse Kamerlid voor het CDA en had goed contact met Jacqueline van den Hil van de VVD, ook uit Zeeland. De lijstjes waren kort. Dat werkte erg prettig.’

AANT JELLE SOEPBOER

Nu: tot recent wethouder, Noord-east-Fryslân, Fryske Nasjonale Partij (FNP) | **Lijst:** NSC, plek 7

‘Als wethouder in een grote plattelandsgemeente heb ik ervaren hoe het vertrouwen in de politiek tot stand kan komen. Dat vergt het vermogen om je te kunnen verplaatsen in mensen, dat je als politicus open en dichtbij bent. Dat vraagt ook een aanpak die laat zien dat je er als overheid juist voor de mensen bent en hun belangen vooropzet. Die zaken mis ik weleens in de landelijke politiek. ‘Het geluid van de regio’s en het belang van de regio’s zijn te lang niet gehoord en behartigd in Den Haag. Het rapport *Elke regio telt!* onderschrijft dit ook. In dat rapport staat een aantal veranderadviezen. Maar dan moeten er wel mensen in de Tweede Kamer zitten die er met een regionale bril op toezien dat die adviezen worden opgevolgd. ‘Ik ben herhaaldelijk met ambtenaren vanuit de gemeente naar Den Haag en Brussel gegaan om problemen aan te kaarten. Als regionale partij hadden we geen directe lijnen. Maar juist daarom waren mensen bereid om te helpen. Er zijn meerdere toezeggingen gedaan, maar de meeste daarvan moeten nog verwezenlijkt worden. Des te meer reden om zelf naar Den Haag te gaan.’

JANTINE ZWINKELS

Nu: raadslid, Utrecht |

Lijst: CDA, plek 14

‘Als raadslid heb je veel contact met de inwoners, je bent erg dichtbij. Dat maakt het zo leuk en eervol om te doen. Naast het werk op het stadhuis ben ik vooral te vinden in de verschillende buurten. Zo probeer ik continu een beeld te krijgen van wat er speelt en leeft. Ook richting de ambtenaren zijn de lijntjes kort. Daarnaast is er veel samenwerking tussen de fracties in de raad.

‘Zeker bij grote ruimtelijke ontwikkelingen heb ik als raadslid al wel contact gehad met de Tweede Kamer. Denk dan bijvoorbeeld aan de voorgenomen verbreding van de A27 bij landgoed Amelisweerd, waar wij tegen zijn. Ik ben er trots op dat het gelukt is om ons lokale standpunt te laten landen in het landelijke coalitieakkoord. Het was erg prettig schakelen met onze landelijke fractie. Zulke momenten maken je trots op je partij. Je krijgt het gevoel dat je samen meer kunt bereiken en dat “Den Haag” niet zo ver weg en afstandelijk is als soms wordt gesuggereerd.’

TOBIAS HOLTMAN

Nu: raadslid, Aalten |

Lijst: ChristenUnie, plek 7

‘Ik wil de Kamer in omdat de lokale en regionale afvaardiging voldoende vertegenwoordigd moet zijn. Het geluid uit de regio’s moet worden gehoord. Met mijn achtergrond in de gemeente weet ik dat veel zaken op lokaal niveau anders uitwerken dan op landelijk niveau is bedacht. Denk aan het organiseren van zorg en veiligheid in rurale gebieden, accijnsverhoging op brandstof, kwesties rondom vuurwerk en bepaalde coronamaatregelen. Vanuit meer randstedelijke gebieden lijken zaken soms logisch te zijn, maar vanuit het perspectief van kleinere en landelijke gemeenten helemaal niet.

‘Als raadslid weet ik mijn partijgenoten in de Kamer en ook in de Gelderse statenfractie goed te vinden. Binnen de ChristenUnie zijn de lijnen kort en mijn ervaring is dat vragen en opmerkingen vanuit gemeenteraden worden opgepakt of meegenomen. Of ik bang ben onderdeel van de “Haagse bubbel” te worden? Als je blijft wonen waar je vandaan komt, in mijn geval de Achterhoek, meedoet aan werkbezoeken door het hele land en actief de contacten met provincies en gemeenten organiseert, verwacht ik dat dat minder snel zal gebeuren.’

NATASCHA WINGELAAR

Nu: Nu: wethouder Stein, Democratisch Onafhankelijken Stein (DOS) | **Lijst:** NSC, plek 24

‘De hoofdthema’s van NSC – bestaanszekerheid, goed bestuur en elke regio telt – zijn voor Limburg van groot belang. Als ik daar in Den Haag iets voor kan betekenen, doe ik dat graag. Daarnaast loop ik als wethouder aan tegen onmogelijkheden van regels en beleid vanuit Den Haag. Gemeenten zijn dagelijks bezig met bestaanszekerheid en voeren veel taken uit op dit gebied. Helaas weten ze financieel niet waar ze structureel aan toe zijn. Daarom heb ik me kandidaat gesteld. Ik hoop dat ik mijn lokale ervaringen kan overbrengen op Kamerleden. Vooral de betrokkenheid van gemeentebestuurders bij de gemeenschap. Ze weten heel goed waarmee hun inwoners, verenigingen en ondernemers worstelen. ‘Ik ben van een lokale partij, maar dat betekent niet dat we geen contact hebben met de Tweede Kamer. Soms zochten we dat contact zelf, andere keren vanuit partijen in ons netwerk of samen met andere. Die contacten waren goed. De signalen vanuit gemeenten worden wel opgepakt, maar vaak laat. Ik zie niet snel gebeuren dat ik als Kamerlid het gemeentelijk belang uit het oog zal verliezen. Ik blijf in Stein wonen en blijf betrokken bij evenementen en het verenigingsleven. En bij mijn huidige lokale partij natuurlijk.’

Comeback van PPS voor impact op de woningbouwopgave

Het is genoegzaam bekend: de woningbouwopgave is groot. Tegelijkertijd zijn er obstakels die de realisatie van al die gewenste betaalbare en duurzame woningen in de weg staan. Dat het kan bewijst BPD | Bouwfonds Gebiedsontwikkeling dagelijks, maar toegenomen eisen en de complexere omgeving maken innige samenwerking tussen overheid en markt noodzakelijk. Patrick Joosen, regio-directeur BPD Zuid-West en Niraj Sewraj, ontwikkelingsmanager bij BPD, zien een comeback van (gelijkwaardige) publiek-private samenwerking (PPS) als mogelijke oplossing voor langjarige gebiedsontwikkelingen.

Stijgende rentes, toegenomen bouwkosten, eisen aan duurzaamheid; de grote behoefte aan betaalbare woningen en veranderd beleid hebben het speelveld van gebiedsontwikkeling veranderd. De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. Demissionair minister Hugo de Jonge van Volkshuisvesting riep in een Kamerbrief uit juni gemeenten al op om (weer) proactief grondbeleid te voeren. Kortom: de context waarbinnen gemeenten en gebiedsontwikkelaars de woningbouwopgave moeten realiseren, is uitdagender dan voorheen en bovendien veranderlijker.

Overtuiging

Patrick Joosen beaamt dit. 'De Omgevingswet en het aangescherpte grondbeleid van veel gemeenten hebben gebiedsontwikkeling veranderd. Participatie van omwonenden bij de totstandkoming van de plannen voor nieuwe woonwijken is bijvoorbeeld belangrijker geworden. Als ontwikkelaar en gemeente heb je elkaar keihard nodig op de vele onderwerpen. Het stelt gemeenten en ons als BPD voor vragen als: hoe geef je vorm aan grote gebiedsontwikkelingen en welke modellen zijn er om die te organiseren?' Joosen kijkt voor een mogelijk antwoord op de laatste vraag terug naar de moeilijke jaren 2008-2014. 'Ik was toen betrokken bij de gebiedsontwikkeling Waalfront in Nijmegen. We zaten daar samen in een publiek-private samenwerking (PPS). Toen de crisis aanbrak, moesten we er samen uitkomen. En dat lukte. Met de ervaring van toen en gewapend met de kennis van nu, kunnen alle partijen écht verder komen. Ik ben ervan overtuigd dat PPS dé manier is hoe het kan.'

Vanzelfsprekende partner

Ook Niraj Sewraj is enthousiast over PPS, hoewel hij tijdens de vorige vastgoedcrisis nog studeerde. 'Het speelveld van gebiedsontwikkeling is minder overzichtelijk dan voorheen en raakt vele partijen. Tegelijkertijd constateer ik dat er bij ontwikkelaars, gemeenten en woningcorporaties kennis verloren is gegaan en onvoldoende wordt opgebouwd. Ervaren professionals zijn gepensioneerd en jongere professionals missen een mentor of wisselen net te snel van baan. Het "kennisgat" wordt daarmee groter. Bij BPD werken wij actief aan het opleiden van mensen. Het delen van onze kennis met partners is voor ons vanzelfsprekend. Voor een project hebben wij bijvoorbeeld een onboardingsprogramma ingericht voor nieuwe projectmedewerkers van gemeenten en woningcorporaties waarmee we samenwerken, om hen snel in te werken.'

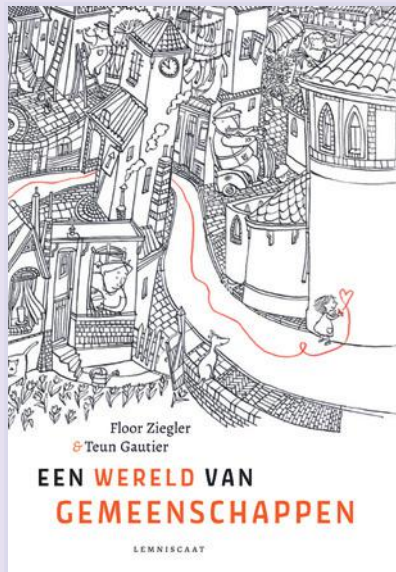
Strakke sturing

Wat zijn de voorwaarden voor succesvolle PPS? 'Pas als je vindt dat je gelijkwaardig bent, kun je beginnen met inrichten. Het gaat om vertrouwen en commitment; samen uit, samen thuis tot het eind', stelt Joosen. Sewraj vult aan: 'maak met elkaar concreet wat het betekent om transparant te werken met oog voor elkaars belang. Zet de belangen op papier en maak de business case inzichtelijk voor elkaar. De inrichting van de samenwerking is sneller bereikt dan de discipline om erin te werken. Die vraagt meer aandacht en strakke sturing. Partijen moeten sneller precies zijn in wat ze willen en nodig hebben. Er is minder ruimte om de kaarten tegen de borst te houden. Dit goed doen vergt tijd en aandacht. De voorbereidende fase is dus cruciaal. Op termijn verdien je de geïnvesteerde tijd terug. Ook wordt het samenwerken aan nieuwe leefomgevingen een stuk leuker. Grote gebiedsontwikkelingen lopen soms tientallen jaren. Als de business case door omstandigheden – zoals nu door stijgende rentes – verandert, wordt in een gelijkwaardige samenwerking samen gezocht naar de oplossing. Dit levert soms spannende momenten op. Verdiep je daarom in het interne speelveld van je partner. Samenwerken blijft mensenwerk, dus investeer ook in de relatie. Je hebt onderling vertrouwen nodig, daaraan moet je bouwen.'

Gemeenschappen

Voor het aanpakken van de grote opgaven in Nederland kijken gemeenten en andere overheden steeds meer naar lokale gemeenschappen. Die gemeenschappen zijn er allang, laten Teun Gautier en Floor Ziegler zien in hun boek.

Als stadmakers proberen zij de verbinding te leggen tussen de leefwereld van inwoners en de systeemwereld van de overheid. In hun boek laten ze goede voorbeelden zien van projecten waarin deze werelden op een goede manier samenwerken. De auteurs leiden de lezer langs talloze bewonersinitiatieven, energiecoöperaties, wijkbedrijven en zorgzame dorpen. Dat doen ze met

reportages, interviews met ambtenaren, wethouders en andere betrokkenen en met persoonlijke observaties. De bundel sluit af met een landelijk manifest, *We doen het samen!* Urgente vraagstukken, schrijven Ziegler en Gautier, vragen om een nieuwe sociale overeenkomst. Burgercollectieven hebben een grote reikwijdte, zien ze. 'We kunnen hier echt niet meer omheen'.

Floor Ziegler en Teun Gautier, *Een wereld van gemeenschappen*, Lemniscaat, € 22,50.

Polarisatie- podcast

Het ene kamp tegenover het andere. Er is nu een podcastserie over polarisatie met handvatten en inzichten voor het moment dat wij-zij-denken op jou afkomt.

De dynamiek van polarisatie: hoe herken je het en hoe zou je het kunnen kantelen? In samenwerking met Wageningen University & Research gidst filosoof en polarisatiedeskundige Bart Brandsma je in zes podcast-afleveringen door zijn Denkkader Polarisie.

insidepolarisation.nl/podcasts.

Boze burgers

Waar komt toch die boosheid vandaan bij groepen burgers en boeren? Schrijver en geograaf Ewald Engelen wijst in zijn nieuwe boek naar de randstedelijke elite, journalisten en politici.

Engelen, hoogleraar financiële geografie aan de Universiteit van Amsterdam, gaat in het boek in op oorzaken van de groeiende afkeer. Engelen verhuisde in 2020 van het centrum van Amsterdam naar het oosten van Nederland en verwondert zich vanuit zijn nieuwe woonplaats over de keuzes die in de randstad worden gemaakt en die bij hebben gedragen aan de boosheid bij een deel van het land.

Ewald Engelen, *Boze burgers en boeren. Autopsie van een tijdperk*, Bot Uitgevers, € 21,99.

VNG FONDS

Solidair met de wereld

28

VNG
MAGAZINE
2023

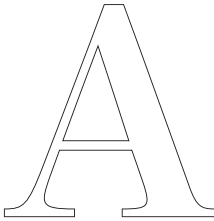
HET VNG FONDS, ONDER MEER BEDOELD VOOR NOODHULP AAN GEMEENTEN IN RAMPGEBIEDEN, STAAT WEER **IN DE SCHIJNWERPERS** NA DRIE OPEENVOLGENDE CRISES. WAT IS DAT FONDS EIGENLIJK, EN WAT IS DE RELATIE MET DE VNG EN VNG INTERNATIONAL?

Wie is...

Pieter**Jeroense**

is directeur van VNG International en plaatsvervangend algemeen directeur van de VNG

(februari 2023).

Jeroense begrijpt de roep vanuit gemeenten om iets te doen. Zij hebben vaak een grote Turkse of Marokkaanse gemeenschap en, toen de stroom vluchtelingen op gang kwam, ook veel Oekraïners. Dat het stil bleef na de grote overstromingen in Libië en een recente aardbeving in Afghanistan, ook met duizenden dodelijke slachtoffers, is wrang maar niet onbegrijpelijk. 'Het is hard, maar als je inwoners in je stad hebt die iets met een bepaald gebied hebben, dan reageren gemeentebesturen daarop. Zo'n ramp komt dan een stuk dichterbij.'

NETVLIES

Wat gemeenten in ieder geval kunnen doen, is een bijdrage leveren aan het VNG Fonds voor Noodhulp, Wederopbouw, en Vredesbevordering, kortweg het VNG Fonds. Dat staat altijd open, maar na een ramp staat het ineens weer op het netvlies. 'Met het Fonds faciliteren we de behoefte om

op lokaal niveau ondersteuning te bieden', zegt Jeroense. 'Donaties worden gebundeld en gemeenten kunnen de coördinatie van de besteding aan het Fonds overdragen. Het voordeel van een eigen fonds is dat we de besteding goed kunnen verantwoorden. Bij een bijdrage via Giro555, de samenwerkende hulporganisaties, is dat bijvoorbeeld lastiger, omdat het toch een heel grote pot is. Dan is het lastig te zien wat er met jouw geld gebeurt.'

DRIE RAMPEN

Drie opeenvolgende rampen in korte tijd, dat was uniek voor het Fonds. Ondanks de relatieve onbekendheid wisten gemeenten het wel snel te vinden. Jeroense: 'Na de aardbeving in Marokko

Burgemeester Halsema van Amsterdam en VNG International-directeur Jeroense in gesprek met Turkse aardbevingsslachtoffers.

wezen we gemeenten nog eens op het bestaan ervan, 38 gemeenten haalden toen samen 3,7 miljoen euro bij elkaar.'

Hoe sympathiek ook, na elke ramp worden vraagtekens gesteld bij de noodhulp door gemeenten. Tegenover de raadsleden, wethouders en burgemeesters die bijna op de automatische piloot 1 euro per inwoner willen schenken, staan collega's die zich afvragen of dit wel tot het takenpakket van gemeenten behoort. Er is al zo weinig geld voor de kerntaken, en ligt het niet meer op de weg van de nationale overheid om andere landen te hulp te schieten?

Jeroense kent de discussies. 'Toen wij na de ramp in Turkije in een ledenbrief het woord "oproep" gebruikten, kwamen daar wel reacties op: is dat nou aan de VNG? Nee, natuurlijk gaat de VNG niet over de bijdragen, dat doen de gemeenten zelf, dat is een discussie tussen colleges en gemeenteraden. Maar we kunnen wel faciliteren. Ik snap heel goed dat in steden met een grote Turkse of Marokkaanse gemeenschap het gemeentebestuur zegt: daar moeten we iets mee, het gaat om onze eigen gemeenschap. Maar je kunt ook besluiten het niet te doen, er zijn gemeenten die het een taak van het rijk vinden.'

MINISTER

Datzelfde rijk ziet wel een belangrijke rol weggelegd voor het VNG Fonds. In een brief aan de Tweede Kamer verwees Liesje Schreinemacher, minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, expliciet naar het VNG Fonds. Ze benadrukte daarin de voorwaardenscheppende rol van de overheid. Het werk zelf zal vooral in en door het land zelf moeten worden gedaan, en de daarin gespecialiseerde hulp-

organisaties, schetste de minister. Zo gaat het ook met de besteding van het VNG Fonds. Jeroense: 'Het is een zelfstandige stichting, de directeur van VNG International is secretaris van het bestuur, dat is de link met de VNG. Natuurlijk wordt bij de besteding van het geld nadrukkelijk gekeken naar de expertise en het netwerk van VNG International. Wij krijgen van het Fonds formeel de opdracht om voor een bepaald bedrag een project uit te voeren, dat doen wij dan met experts ter plekke, of met deskundigen van Nederlandse gemeenten.'

SAMENWERKING

In juli bracht de Amsterdamse burgemeester Femke Halsema op uitnodiging van Turkse collega's een bezoek aan de door de aardbeving zwaar getroffen Turkse regio Hatay. Ook Jeroense en projectleider Albert van Hal van VNG International waren erbij. In haar verslag van de reis beklemtoonde Halsema de samenwerking van de gemeente met de VNG op gebieden als scenarioplanning voor stedenbouw,

'Je kunt ook besluiten het niet te doen, er zijn gemeenten die het een taak van het rijk vinden'

Verwoeste gebouwen in de Turkse regio Hatay. Naar schatting overleden alleen daar al 25.000 mensen aan de gevolgen van de aardbeving, 95 procent van de gebouwen is ingestort of beschadigd.

‘Wij willen de inwoners laten *meepraten* over de wederbouw van hun stad’

voorbereidingen voor eventuele toekomstige aardbevingen en lokale economische ontwikkeling. Waar de eerste noodhulp het domein van Giro555 is, is de wederopbouw de belangrijkste focus van het VNG Fonds. VNG International heeft door de jaren heen veel ervaring opgedaan met gemeentelijke wederopbouwprojecten.

Een bekend voorbeeld is de hulp op Sint Maarten en Sint Eustatius nadat die in september 2017 werden bezocht door de orkanen Irma en Maria. Veel Nederlandse gemeenteambtenaren reageerden toen snel op een oproep om te helpen bij het oprabbelen na de verwoestende stormen. En tegelijkertijd de eilanden weerbaarder te maken voor toekomstige orkanen.

LANGE ADEM

‘Maar wij bouwen geen huizen’, zegt Jeroense. ‘Onze kracht zit juist in het begeleiden van gemeenten om te komen tot prioritering in de wederopbouw, om de bouwnormen op te stellen en scenario’s in kaart te brengen. Met Nederlandse architecten en stedenbouwkundigen adviseren wij bijvoorbeeld de gemeenten met scenarioplanning om de stad weer op te bouwen. Inderdaad het liefst aardbevingsbestendig en rekening houdend met klimaatverandering. Dat gebeurt in de vorm van participatieve werkgroepen. Wij willen de inwoners laten meepraten over de herbouw van hun stad.’

Het werk van VNG International is vaak een kwestie van lange adem. Jeroense: ‘In Turkije leven nu nog veel mensen in tenten en containers, er is nog veel behoefte aan acute zorg. Met Dokters van de Wereld starten we in de regio Hatay een mobiele huisartsenpost. Samen met Amsterdam werken we hard aan de start van een *community center* in de stad Samandağ. Meteen na de aardbevingen hebben actieve burgers initiatieven gestart om slachtoffers bij te staan met voedsel, onderdak en psychosociale zorg. Met ons centrum kunnen deze initiatieven hun werk langdurig en professioneel voortzetten.’

In Marokko werkt VNG International met geld uit het

Fonds op een vergelijkbare manier. ‘We hebben daar contact met een aantal burgemeesters. En toen de Rotterdamse burgemeester Ahmed Aboutaleb daar was met een economische missie, heeft hij ook het getroffen gebied bezocht. Die contacten gebruiken wij, en natuurlijk werken we samen met onze zusterverenigingen. Pas hadden we in een gesprek met Nederlandse gemeenten die geld hebben gedoneerd verteld wat onze ideeën waren, daar zat ook iemand van de Marokkaanse vereniging van gemeenten bij. Dat is ook het leuke van het Fonds: ze beheren het zelf, wij zitten bovenop de besteding en de gemeenten zien wat er met hun geld gebeurt.’

VREDESBEVORDERING

Het VNG Fonds is ook bedoeld voor vredesbevordering. De UCLG Peace Prize, bijvoorbeeld, van de wereldkoepel van gemeenten, kwam er mede op initiatief van de VNG. De vredesprijs, waar een bescheiden financiële cheque van 20.000 euro aan verbonden is, is tot nu toe drie keer toegekend aan gemeenten die een bijzondere prestatie leverden op het gebied van vrede en veiligheid.

Als vredesbevordering érgens actueel is, dan is dat nu in Midden-Oosten, beaamt Jeroense. Sinds de aanslagen van Hamas in Israël en de daaropvolgende aanvallen van Israël op de Gazastrook, is de spanning in de regio te snijden. ‘In conflictsituaties kunnen lokale overheden soms iets overbruggen wat regeringen niet kunnen. Ik denk dat het in het huidige conflict heel ingewikkeld is. We hebben wel projecten op de Westbank, maar deze situatie is zo uitzonderlijk, ik zie daar nu nog geen rol voor het VNG Fonds weggelegd. Het is nog te vroeg om daar iets over te zeggen.’

VNG Fonds

Meer informatie over het VNG Fonds voor noodhulp, wederopbouw, en vredesbevordering is te vinden op vngfonds.nl.

André Krouwel

Oprichter Kieskompas
politicoloog Vrije Universiteit
andre.krouwel@vu.nl @AndréKrouwel

HET VALSE MIDDEN

U herkent ze waarschijnlijk ook uit uw eigen gemeenteraad: de mensen die zeggen dat zijzelf en hun politieke partij tot het 'politieke midden' behoren. Sommigen van uw collega's hebben wellicht inderdaad zeer gematigde standpunten en opinies, gebruiken doordachte argumentaties als ze spreken en zijn voorstander van kleine beleidsstapjes in plaats van grote ideologische vergezichten en revolutionaire ingrepen. Het midden klinkt voor veel mensen ook als 'redelijk' en suggereert 'compromisbereidheid' en 'zoeken naar consensus'.

Maar niet iedere politicus die zegt in het politieke midden te staan, is ook daadwerkelijk genuanceerd en gematigd. Een eerste politieke diersoort die zichzelf camoufleert als 'gematigd midden' is de conflictontkenner. Hij ontkennt vaak het bestaan van belangrijke en diepe sociale scheidslijnen: 'links en rechts bestaan helemaal niet meer, alleen het gezond verstand telt', hoor je dan. Vaak zijn het lokale partijen die net doen of ze buiten het gewone politieke landschap staan of 'boven het politieke gekrakeel', of gaat het om cliëntelistische partijen die heel specifieke belangen dienen.

Andere politici en partijen die het midden claimen zijn in feite extremisten met zeer ongenueerde standpunten. Zij mixen extreemrechtse posities op culturele issues met linkse economische standpunten en doen dan net alsof dat netjes uitmiddelt tot een gematigde positie. Ze zijn voorstander van hard

overheidsingrijpen als het gaat om criminaliteit, maar totale *laisser-faire* als het gaat om de economie of vaccinaties. Havik voor Israël, maar bereid om Oekraïne weg te geven aan Poetin. Ze presenteren een mix aan extremistische overtuigingen als een gebalanceerd en redelijke positie, maar in feite is het een explosief vat aan radicalisme. Vooral op de populistische flanken kom je dergelijke 'centristen' tegen, die dan ook nog claimen dat ze de meerderheid van het volk representeren en 'eigenlijk zeggen wat de meeste mensen denken'.

De laatste variant vinden we bij de nieuwste partij in Nederland. NSC van Pieter Omtzigt neemt op bijna alle relevante vraagstukken eerst een hap meel in de mond voordat hij het partijstandpunt formuleert. Het klinkt allemaal genuanceerd, maar de posities worden met opzet vaag gehouden zodat de daadwerkelijke ideologische oriëntaties zelf voor het meest getrainde oog diep verborgen blijven onder een trits aan complexe bewoordingen en formuleringen. Op die manier kan er meer nadruk worden gelegd op de harde anti-establishment-retoriek die door alle bijdragen van Nieuw Sociaal Contract heen sijpelt.

Het politieke midden zit ook in uw gemeente vol kiezers, maar er zijn maar heel weinig echte centrumpartijen. ❖

VOORAL OP DE
POPULISTISCHE
FLANKEN KOM
JE 'CENTRISTEN'
TEGEN

Publieke monumenten: dilemma's voor gemeenten

Gebrekkige of eenzijdige informatie over herdenkingstekens en straatnamen in gemeenten is een belangrijke oorzaak voor de felle discussies en conflicten rond omstreden monumenten.

32

VNG
MAGAZINE
2023

Toen recent het bewijs opdook dat prins Bernhard lid was van de NSDAP, ontstond ophef over de straten die naar hem zijn vernoemd. Moeten die straatnaamborden weg? En hoe gaat een gemeente om met een standbeeld dat het koloniale verleden verheerlijkt? Groepen staan soms lijnrecht tegenover elkaar. Het zijn voor gemeenten herkenbare problemen. De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) liet daarom de omgang met omstreden monumenten onderzoeken door een commissie waarvan ik de voorzitter was. We hebben ons gericht op monumenten over het koloniale verleden van Nederland en de Nederlandse betrokkenheid bij oorlogen en genociden in de twintigste eeuw.

BEVINDINGEN

Bestuurders en actievoerders hebben weinig kennis van de figuur op de sokkel. Vaak wordt snel geoordeeld dat iemand goed of fout is. Dat bleek uit de commotie rond het standbeeld van Piet Hein in Rotterdam. De luitenant-generaal van de West-Indische Compagnie (WIC) stierf toen de slavenhandel pas echt op gang kwam. Bovendien moest Hein weinig hebben van de uitbuiting van de slaafgemaakte inheemse bevolking in Mexico. Tegenstanders van het standbeeld stellen echter dat de Zilvervloot een gigantische financiële ondersteuning van de WIC had opgeleverd, waardoor Hein indirect wel betrokken was bij mensenhandel.

Gemeenten hebben ook weinig overzicht van de gedenk- en eretekens in hun regio. Ambtenaren weten vaak niet wie de eigenaar is, of wie de kunstenaar was. Opvallend is dat sommige groepen slachtoffers wel worden herdacht met een gedenkteken, andere niet. Dat geldt zeker voor het koloniale verleden. Jan Pieterszoon Coen staat in Hoorn op een sokkel, maar een gedenkteken voor de 14.000 slachtoffers die hij maakte bij zijn verovering van de Banda-eilanden ontbreekt. Voor de slachtoffers van de MH17 in 2014 kwam al na drie jaar een monument. Het collectief geheugen in steen is het resultaat van selectief vergeten.

Het collectief geheugen in steen is het resultaat van **selectief vergeten**

Beeld: Stefanie Uit den Boogaard

In gevallen van grootschalig geweld en genocide, waar Nederland medeverantwoordelijk voor is geweest, duurde het lang voordat overheden oog kregen voor de doden en hun nazaten. Ook voor de 8.000 vermoorde Bosnische moslims in 1995 in Srebrenica is nog steeds geen nationaal monument in Den Haag, ook al hebben twee ministers van Defensie en de burgemeester dat publiekelijk beloofd.

AANBEVELINGEN

Ons rapport biedt naast een concrete handreiking ook aanbevelingen voor lokaal bestuurders, zoals:

- Bestudeer de geschiedenis van het afgebeelde, het monument zelf én de context.
- Betrek kunstenaars om de beeldtaal te begrijpen of voor conceptuele vernieuwing van een omstreden monument.
- Ontwikkel een beleidsvisie op publieke monumenten in de gemeente, het 'herinneringslandschap' van de regio.
- Voer gesprekken met alle partijen: omwonenden, nabestaanden, actievoerders. Niet iedereen kan tevreden worden gesteld, maar communiceer duidelijk.
- Het zou helpen als de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) samen met de VNG en Unesco Ne-

De commotie over publieke monumenten creëert **nieuwe geschiedenis**

derland een expertiseteam publieke monumenten opzet waar gemeenten met hun vragen en dilemma's terecht kunnen.

TOT SLOT

Discussies en conflicten over monumenten zorgen weliswaar voor onrust in de samenleving, maar zijn kenmerkend voor een democratie en houden het verleden levend. Sterker nog, de commotie over publieke monumenten creëert met vallen en opstaan een nieuwe geschiedenis van Nederland.

Maria Grever is emeritus hoogleraar cultuurgeschiedenis aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en lid van de KNAW. Zij was voorzitter van de KNAW-commissie Omstreden Monumenten (2021-2023).

OVERSTAP

Hans ten Voorde

Hans ten Voorde start als nieuwe griffier van de raad van Losser. Hij is geen onbekende op het gemeentehuis: Ten Voorde werkt er nu nog als concerncontroller voor de gemeente.

Vanwaar deze overstap? 'Ik heb een behoorlijk aantal jaren bij verschillende gemeenten gewerkt, in verschillende leidinggevende functies op het gebied van bedrijfsvoering en financiën. Die functies hadden één gemeenschappelijke noemer: werken voor het college. Dat verveelde nooit, en er is hier nog voldoende te doen. Maar toen de functie vacant werd, ging ik er toch over nadenken. Het spreekt me aan om straks ondersteuner van de gemeenteraad te zijn. Een andere rol, maar voor dezelfde gemeente. Zolang je rolvast bent, is dat geen probleem. Uiteindelijk zijn we allemaal voor Losser bezig.'

Wat gaat u doen? 'Ik ga eerst mijn oor te luisteren leggen bij raadsleden en fracties. Welke wensen zijn er en waar kan ik het meest betekenen? Daarbij is het een voordeel dat ik al weet hoe de lijntjes lopen en hoe de processen bij het college werken. Ik kan dan ook wat meer begrip vragen voor de andere partij, zowel bij het college als de raad. De relaties zijn nu goed, ik wil eraan blijven werken om dat zo te houden. Daarnaast heb ik wel wat opdrachten meegekregen. De raad vindt het belangrijk om een goede vertegenwoordiging te hebben in de lokale gemeenschappen. Hoe kan ik dat faciliteren? Dat zie ik nadrukkelijk als mijn verantwoordelijkheid.'

Wat heeft u geleerd? 'Koester wat je hebt. Losser is een plezierige gemeente om voor te werken en doet ook goede dingen voor de gemeenschap. Dat moeten we vasthouden. En we moeten ervoor zorgen dat we als raad en college niet tegenover elkaar komen te staan. We werken nu op een goede manier samen voor de gemeenschap.' (RvdD) ↪

RECTIFICATIE

Kees van Rooij blijft voorlopig burgemeester van Meierijstad. De gemeenteraad heeft hem voorgedragen voor herbenoeming. Van Rooijs tweede ambts termijn van zes jaar begint op 6 december. Voordat hij in 2017 naar Meierijstad ging, was Van Rooij (CDA) burgemeester van Horst aan de Maas.

GEMEENTEN

Burgemeester **Marianne Besselink** (PvdA) van Bronckhorst stopt per 1 januari 2024. Op die datum wordt ze voorzitter van het college van bestuur van Zone.college. Die onderwijsinstelling verzorgt groen onderwijs in het vmbo en mbo in Oost-Nederland. Besselink is sinds oktober 2015 burgemeester in Bronckhorst. Daarvoor was ze vier jaar gedeputeerde in Groningen. Ook was ze lid van de Tweede Kamer en statenlid in Drenthe.

Carol van Eert (PvdA) gaat nog zes jaar door als burgemeester van Rheden. De gemeenteraad heeft hem voor herbenoeming voorgedragen. Zijn tweede termijn begint op 11 januari 2024. Voordat hij in 2018 begon in Rheden, was hij burgemeester van Beuningen.

Burgemeester **Maarten Houben** van Nuenen, Gerwen en Nederwetten stopt in februari 2024 als burgemeester. De gemeenteraad draagt de CDA'er niet voor een derde termijn voor.

Houben is sinds februari 2012 burgemeester in Nuenen. Daarvoor was hij zes jaar raadslid in Eindhoven. Eerder was Houben ondernemer en werkte hij bij Berenschot en Fontys Hogescholen.

Burgemeester **Paul Verhoeven** van Heeze-Leende gaat op 1 februari 2024, aan het einde van zijn derde ambts-termijn, met pensioen. Door zijn pensioendatum nu al bekend te maken, is er voor de zittende gemeenteraad voldoende tijd om een nieuwe burgemeester te zoeken

die dan al is ingewerkt vóór de raadsverkiezing van 2026. De VVD'er begon zijn bestuurlijke carrière in 1984 als raadslid in Wanroij voor een lokale politieke partij. Na de samenvoeging van Wanroij en Oploo in 1994 werd hij wethouder in de fusiegemeente Sint Anthonis. Van 2001 tot 2006 was hij burgemeester van Ameland en sinds 2006 is hij burgemeester van Heeze-Leende.

Burgemeester **Manon Pelzer** van Bergen (Limburg) ziet af van een derde

termijn. Ze is na twaalf jaar burgemeesterschap 'toe aan een nieuw perspectief', schrijft ze aan de gemeenteraad. Ze stopt per 29 maart 2024. Pelzer startte in maart 2012 als burgemeester in Bergen. Eerder, van 2006 tot 2010, was ze al burgemeester van Eijsden. Ook was ze twaalf jaar lid van provinciale staten in Limburg.

De gemeenteraad van Echt-Susteren heeft burgemeester **Jos Hessels** aanbevolen voor herbenoeming. Zijn derde ambtster-

mijn gaat op 30 maart 2024 in. De CDA'er werd op 1 juli 2011 benoemd als waarnemend burgemeester, ruim een jaar later – op 30 maart 2012 – volgde de kroonbenoeming.

Adriaan Hoogendoorn stopt volgend jaar als burgemeester van Midden-Groningen. Na vijftig jaar werken, waarvan de laatste dertien jaar als burgemeester, vindt hij het dan tijd om het stokje over te dragen aan een opvolger. Hoogendoorn (ChristenUnie) is sinds 2018

Ingezonden mededeling

35

VNG
MAGAZINE
2023

Connect
kennis | netwerk | ontwikkeling

Laat u inspireren door onze opleidingen en congressen

Om welk vakgebied het ook gaat: als geen ander weten we hoe complex de inhoud van beleid en wet- en regelgeving kan zijn. Kom daarom naar een van onze inspirerende en verdiepende congressen. Voor heldere en praktische handvatten én om vakgenoten uit het hele land te ontmoeten.

Ons aanbod

Communicatie en risico's
📅 21 november (Utrecht)

Financiën voor niet-financiële ambtenaren
📅 23 november en 7 december (Utrecht)

Met Andere Ogen Doen-dag
📅 24 november (Fort Voordorp Groenekan)

Congres Gemeentefinanciën 2023
📅 27 november (Orpheus Apeldoorn)

Leerlingenvervoer
📅 29 november (Webinar)

VNG Bestuurdersdag en ALV
📅 1 december (Jaarbeurs Utrecht)

Gemeentelijk Grondstoffencongres
📅 21 maart 2024 (Hart van Holland Nijkerk)

Ons hele aanbod vindt u op vngconnect.nl

VNG Connect | verbindt mensenkennis

burgemeester in Midden-Groningen, daarvoor was hij dat in Oldebroek. Eerder was hij gemeentesecretaris in Vriezenveen en (na een gemeentelijke herindeling) Twenterand en in Waddinxveen. Hoogendoorn blijft burgemeester van Midden-Groningen tot het aflopen van zijn termijn in juli 2024.

Han van Midden stopt in de zomer van 2024 als burgemeester van Roosendaal. Hij emigreert met zijn gezin naar Curaçao, waar zijn vriendin een baan heeft geaccepteerd. Van Midden (VVD) werd op 3 oktober 2019 benoemd in Roosendaal. Daarvoor was hij griffier van de gemeenteraad van Rotterdam.

Wilma Delissen-van Tongerlo (VVD) stopt per 1 oktober 2024 als burgemeester van Peel en Maas. Ze is dan precies veertien jaar burgemeester van die gemeente. Met deze aankondiging wil ze de gemeenteraad voldoende tijd geven om op zoek te gaan naar een opvolger. Voordat

ze in 2010 in Peel en Maas begon, was ze ruim vier jaar burgemeester van Grave. Delissen startte haar politieke carrière als wethouder in achtereenvolgens Laarbeek en Heeze-Leende.

Nico van den Bergh is op 8 november aan de slag gegaan als interim-gemeentesecretaris van Wijk bij Duurstede. Hij vervangt daar **Judith de Jonge**, die gemeentesecretaris van Vijfheerenlanden wordt. Van den Bergh werkte eerder als interim-secretaris van Lelystad, Enkhuizen en Nuth. Ook was hij in diverse gemeenten werkzaam als projectleider.

Enno Koops start op 16 november als gemeentesecretaris van Hoeksche Waard. Koops is nu werkzaam bij het ministerie van Justitie en Veiligheid, daarvoor vervulde hij diverse leidinggevende functies binnen de rijksoverheid. Koops volgt in Hoeksche Waard **Barbera Silvis-de Heer** op, die per 1 januari vertrok. Sindsdien wordt de

Ciska de Jong start op 1 januari 2024 als de nieuwe gemeentesecretaris van Harderwijk. Ze volgt *Jan Peter Wassens* op, die naar Deventer ging. De Jong is sinds 2020 gemeentesecretaris van Heiloo. Ze is ook lid van het algemeen bestuur van de Vereniging van Gemeentesecretarissen en lid van de Taskforce Samen Organiseren van de VNG. Voor haar periode als gemeentesecretaris werkte ze onder meer als strategisch en bestuurlijk adviseur en als locosecretaris.

functie waargenomen door **Cees Rijnberg**.

Gemeentesecretaris **Nanette van Ameijde** vertrekt eind 2023 bij de gemeente Vijfheerenlanden, waar ze in 2017 in die functie begon. Daarvoor was ze gemeentesecretaris in Molenwaard en werkte ze in diverse functies bij de gemeenten Zaanstad, Haarlem en Heemstede.

Christine van Eijk begint op 1 januari 2024 als gemeentesecretaris van Zandvoort. Ze wordt de opvolger van **Maaïke Pippel**, die in september aan de slag ging als programmadirecteur Organisatieontwikkeling Haarlem en Zandvoort. Van Eijk is nu nog locogemeentesecretaris en clustermanager ruimtelijke projecten, onroerende zaken en economie, toerisme en participatie bij de gemeente Noordwijk. Ze heeft in haar loopbaan ruime ervaring opgedaan met gemeentelijke organisaties en bestuur, waaron-

der de fusie van Noordwijk en Noordwijkerhout.

De Helmondse gemeentesecretaris **Erik de Ruiter** vertrekt na bijna vier jaar. Hij treedt per 1 januari 2024 in dienst van het Leger des Heils als regiodirecteur Zuidoost-Nederland. Daarvoor werkte hij in de gemeente Veldhoven als directeur bedrijfsvoering (2023-2013) en was hij daar aansluitend gemeentesecretaris (2013-2020). Eerder vervulde hij onder meer functies bij de gemeenten Geldrop-Mierlo, Hellevoetsluis en Nieuwegein.

Göran Winters is sinds 1 november waarnemend griffier van de gemeenteraad van Hattem. Hij is de tijdelijk vervanger van **Ine Margriet Westhoff**, die in Zwartewaterland aan de slag ging als bestuursadviseur. Ze was tussen april 2018-april 2023 ook al werkzaam in deze gemeente. Winters was eerder griffier in Berg en Dal, Zutphen, Warnsveld en Ruurlo.

Edwin Kolen wordt op 1 december de nieuwe gemeentesecretaris van Rucphen. Hij werkt nu nog bij de ambtelijke fusie van Hillegom, Lisse en Teylingen als concernmanager Publieksservice. Daarvoor was hij manager in Lisse, Etten-Leur, Dongen, Moerdijk en Albrandswaard. In Rucphen wordt Kolen de opvolger van *Sandor Michielse*, die naar de provincie Zuid-Holland vertrok. Sindsdien neemt *Theo Kemper* de functie waar.

RAAD & WERK

Lilian Vossen

RAAD **ALGEMEEN BELANG ASTEN WERK** MBO-DOCENT NEDERLANDS

'Sinds enkele jaren ben ik docent Nederlands in het mbo, eerder gaf ik lang les in het basisonderwijs. Ik wilde erg graag met oudere jongeren en jongvolwassenen werken. Dat is een interessante leeftijdsgroep, misschien omdat ik zelf ook kinderen in die leeftijd heb. Nederlands heeft me als kind altijd al getrokken. Ik was er goed in en ik lees nog steeds graag.

Dat ik graag en snel lees, komt in de politiek goed van pas. Ik kan snel door de raadsstukken scrollen. Ik zit nu vijfentwintig jaar in de raad. Ik ben gevraagd me aan te sluiten omdat ik in het onderwijs ook gewend ben voor groepen te spreken en omdat ik me inzet voor het dorp. Ik zit onder meer in de commissie samenleving en bestuur. Dat past goed bij mijn betrokkenheid.'

TWEEDE KAMERVERKIEZINGEN

Plannen voor het lokaal bestuur

LATER DEZE MAAND VINDEN DE VERKIEZINGEN PLAATS. MAAR WELKE VERKIEZINGSPANNEN HEBBEN **INVLOED OP HET LOKAAL BESTUUR**? VNG MAGAZINE ZET DE PLANNEN VOOR GEMEENTEN OP EEN RIJ.

38

VNG
MAGAZINE
2023

➔ ARMOEDE EN BESTAANSZEKERHEID

Volgens de VVD moet het armoede- en schuldenbeleid van gemeenten gericht zijn op 'ontzorging' van mensen met problematische schulden. Gemeenten moeten laagdrempelige hulp bieden en actief het gesprek aangaan met mensen die hun brieven niet beantwoorden en structurele betalingsachterstanden hebben. BBB wil gemeenten extra compenseren voor de bijkomende uitgaven aan bijzonder bijstand om huishoudens die onder het sociaal minimum zakken te kunnen ondersteunen. Volt gaat verder en stelt dat armoedebestrijding onderdeel moet worden van het Nationaal Preventieakkoord, dat nu vooral is gericht op het terugdringen van roken, alcoholmisbruik en overgewicht. GroenLinks-PvdA komt met het voor-

stel om de doelgroep voor gemeentelijk minimabeleid overal gelijk te trekken: minimaal 120 procent van het sociaal minimum. Ook krijgen gemeenten in de plannen van deze partij meer ruimte om lokale belastingen kwijt te schelden.

➔ PARTICIPATIE

De VVD wil dat bij overtredingen van de Participatiewet 'slimmer' wordt opgetreden. Zo zouden niet alleen boetes, maar ook cursussen opgelegd kunnen worden wanneer dat helpt om de participatie te bevorderen. De partij vindt ook dat gemeenten mensen die lang in de bijstand zitten, 'veel actiever' moeten helpen. Het CDA noemt een scala aan middelen om mensen die dat willen aan het werk of op weg naar passend werk te helpen: sociale ontwikkelbedrijven, de invoering van de basisbaan en de maatschappelij-

ke diensttijd en de verdere ontwikkeling van een 'leven lang ontwikkelen'. GroenLinks-PvdA wil af van de 'verstikkende eis' van de verplichte tegenprestatie, de taaleis en de zoektermijn voor jongeren en als mensen foutieve informatie aanleveren, dan moet dat worden gecorrigeerd zonder dat direct automatisch een boete volgt. Ook deze partij wil 'basisbanen' voor betekenisvol werk. Gemeenten moeten voor de realisering hiervan budget krijgen. Bij1 noemt de Participatiewet 'mislukt' en wil deze helemaal van tafel.

➔ ZORG EN WMO

Volt is voorstander van afschaffing van het landelijke Wmo-abonnementstarief. Daarvoor in de plaats moet de inkomensafhankelijke eigen bijdrage terugkeren, voor alle vormen van maatschappelijke

Het CDA pleit voor vrije dagen rond tradities met een regionaal of lokaal karakter, zoals de paasvuren. Op de foto het paasvuur in Elsloo.

ondersteuning – met uitzondering van rolstoelen.

Dat vindt ook D66, dat verder pleit voor een herziening van de financiering van de Wmo, opdat gemeenten aan de zorgbehoefte kunnen voldoen. GroenLinks-PvdA wil meer ruimte en middelen voor gemeenten en ook JA21 zegt dat de financiële houdbaarheid van gemeenten van groot belang is.

BBB wil dat het rijk ‘samen met gemeenten’ gaat zorgen voor geschikte en betaalbare huisvesting voor huisartsen ‘in elk dorp en/of wijk’. Daarnaast moet er volgens BBB worden samengewerkt met lokale gemeenschappen voor preventie en gerichte zorg, met een rol voor gemeenschapshuizen, wijkcentra en (sport)verenigingen.

Ook GroenLinks-PvdA keert zich tegen wat ze noemt de ‘vershraling van zorgvoorzieningen’. De lokale politiek zou een belangrijke stem moeten krijgen in de besluitvorming over de beschikbaarheid van acute zorg.

➔ CULTUUR EN MEDIA

‘Meer aandacht voor volkscultuur’, schrijft de VVD: ‘Organisatoren van volkscultuur worden beter ondersteund en volkscultuur wordt een volwaardig onderdeel van de culturele basisinfrastructuur.’ Ook het CDA werpt zich op

als hoeder van ‘onze cultuur’: van het Concertgebouw tot de dorpsfanfare. De christendemocraten gaan zelfs zover dat zij lokaal meer ruimte willen bieden voor vrije dagen rond tradities met een regionaal of lokaal karakter, zoals carnaval, carbidschieten en paasvuren.

Het NSC van Pieter Omtzigt pleit voor een herverdeling van middelen voor kunst en cultuur, met extra inzet voor het landelijk gebied. Voor de bibliotheek ziet NSC een belangrijke rol weggelegd als ontmoetingsplaats en als ‘aanjager’ van cultuur.

Volt wil een recht op zendtijd voor politieke partijen, maar dan bij regionale en lokale publieke omroepen – ‘om de democratie te versterken’. BBB ziet ook een rol weggelegd voor regionale en lokale zenders, vooral voor het behoud van streektaalen.

Het CDA wil de regionale omroepen versterken en introduceert het plan om deze in heel Nederland ‘op 10’ te zetten.

➔ VOORZIENINGEN

De ChristenUnie introduceert in haar programma de ‘Huizen van Ontmoeting’. Zo’n voorziening zou er in ieder dorp of wijk moeten komen. ‘Op deze fysieke ontmoetingsplekken kunnen gemeenten een basisaanbod van activiteiten organiseren, gericht op de behoefte van burgers en met als doel verbinding en ontmoeting tussen alle wijk- of dorpsbewoners te bevorderen.’ Dat kan in bestaande accommodaties als een wijkgebouw, bibliotheek, kerk of bijvoorbeeld de sport- of schoolkantine.

Ook wil de ChristenUnie schrappen in de regels voor verenigingen en lokale initiatieven: ‘Gemeenschapskracht mag niet gesmoord worden in een dikke deken van regels, formulieren en controles.’ Daar is ook het CDA voorstander van, dat ook een Gemeenschapsfonds wil waarmee lokale gemeenschappen belangrijke voorzieningen als een

Het ‘straatje erbij’ zou voldoende moeten zijn op tekorten op te lossen

dorpswinkel, buurthuis of sportaccommodatie in stand kunnen houden. Dat fonds kan worden gevuld door overheid, samenleving en bedrijfsleven, denkt de partij.

‘Gemeenten krijgen voldoende geld om te investeren in toegankelijke voorzieningen voor alle inwoners’, schrijft de SP. Bibliotheken, wijkcentra en zwembaden zouden niet meer gesloten moeten worden omdat er geen geld voor is.

➔ ICT EN DIGITALISERING

Volt pleit voor een verplichte basistraining voor ambtenaren én politici op het gebied van digitale vaardigheden en kunstmatige intelligentie (AI). AI en algoritmen die door de overheid en in de uitvoering worden gebruikt om beslissingen te nemen die invloed hebben op mensen, moeten van Volt verplicht worden getoetst aan grondrechten en ethische kaders.

➔ WONINGBOUW

Het woningtekort is groot. Maar hoe los je het op, welke woningen zijn er nodig en waar moeten die honderdduizenden nieuwe woningen komen? De opties zijn legio. Onlangs bepleitte het Economisch Instituut voor de Bouw nog een ‘straatje erbij’ in elke stad of dorp. Dat zou voldoende moeten zijn om het tekort op te lossen. Maar niet iedere politieke partij denkt daar hetzelfde over. Zo bepleit de VVD de bouw van tientallen nieuwe wijken. Een bouwakkoord, gesloten tussen ‘bouwers, woningcorporaties en provincies’, moet daar een aanzet toe geven. De

gemeenten hoeven daar volgens de VVD niet bij te zitten.

Dat het rijk de regie moet nemen, bepleiten ook D66, NSC en GroenLinks-PvdA. Het ‘straatje erbij’ is voor de PVV wel een optie, ‘maar bouw zeker ook buiten de stad’. Ook de ChristenUnie stelt dat dat straatje erbij dorpen licht kan geven. BBB wijst erop dat woningzoekenden op het platteland ook steun nodig hebben. D66 kiest juist voor binnenstedelijk bouwen. Dat kan onder meer door het makkelijker te maken om grotere woningen te splitsen, en bijvoorbeeld optoppen toe te staan. Ook NSC en BBB willen dat splitsen eenvoudiger wordt. VVD, D66 en ChristenUnie vinden dat gemeenten een leegstandsheffing in mogen voeren om te voorkomen dat panden leeg blijven staan.

➔ KLIMAAT EN ENERGIE

De meeste partijen willen door met verduurzaming en de aanpak van klimaatverandering. Welke mogelijkheden zijn er dan? Energiecoöperaties zijn een goede optie om gezamenlijk duurzame energie op te wekken, zeggen GroenLinks-PvdA en D66. Obstakels daarvoor moeten weggenomen worden. BBB bepleit de aanleg van lokale warmtenetten, als dat op lange termijn rendabel is.

Maar klimaatverandering tegengaan is niet meer voldoende. En dus focussen partijen ook op klimaatadaptatie, om zo de gevolgen van het veranderende klimaat op te vangen. NSC wil een nieuw Delta-plan om wateroverlast, bodemdaling en droogte tegen te gaan. GroenLinks-PvdA wil dat gemeenten ‘voldoende middelen’

krijgen voor klimaatadaptatie, zoals de aanleg van extra parken en waterpartijen. Ook hier speelt het ruimtegebrek parten. Want waar plaats je bijvoorbeeld zonnepanelen of nieuwe windparken? Niet op goede landbouwgronden, vinden NSC en BBB. D66 sluit dat niet uit, maar geeft de voorkeur aan zonnepanelen op daken, gevels en ‘restgronden’.

➔ BESTUUR

Het is de hoofdvraag in bijna alle verkiezingsprogramma’s: hoe krijg je het vertrouwen in de politiek terug? Veel partijen zoeken het antwoord in manieren om burgers meer te betrekken bij de besluitvorming. Maar over de vraag hoe dat precies vorm kan krijgen, verschillen de meningen.

Ten eerste het correctief referendum. De SP verdedigt na de verkiezingen een wijziging van de Grondwet in tweede lezing, dat ook op lokaal niveau ingevoerd zou kunnen worden. Daar is een tweederdemeerderheid voor nodig. Het gaat erom spannen of die er in de nieuwe samenstelling is. Naast de SP zijn NSC, D66, GroenLinks-PvdA, PVV, PvdD, FvD, Volt en JA21 voor zo’n correctief referendum. Maar over de precieze voorwaarden is geen overeenstemming.

➔ UITVOERING

Naast democratiseringsvoorstellen pleiten partijen ervoor dat er meer oog komt voor de uitvoering. Kernpunt daarbij is de verhouding tussen rijk en gemeenten. ‘Te lang hebben we decentrale overheden beschouwd als uitvoeringsinstanties

De stembussen zouden minder op een klikeo moeten lijken, schrijft NSC in zijn programma.

van de centrale overheid', schrijft NSC. 'Gemeenten zijn géén uitvoeringskantoor van Den Haag', schrijft de ChristenUnie.

Rijk en gemeenten moeten elkaar juist versterken, schrijft de VVD. Het CDA wil gemeenten meer ruimte geven om in de uitvoering maatwerk te leveren. Dat wil ook de SP: 'Ambtenaren krijgen de mogelijkheid problemen snel en proportioneel op te lossen.' FvD wil dat gemeenten meer ruimte krijgen eigen keuzes te maken, 'ook als dat leidt tot verschillen tussen gemeenten.'

Volt ziet dat de gemeenten steeds meer verantwoordelijkheden krijgen, 'terwijl de landelijke overheid meer en meer uit het zicht verdwijnt'.

JA21 wil het subsidiariteitsbeginsel – besluiten worden op een zo decentraal mogelijk niveau genomen – 'in ere herstellen'.

➔ FINANCIËN

Dat gemeenten voldoende geld nodig hebben voor de taken die ze uitvoeren, is inmiddels in Den Haag wel duidelijk. Bijna alle partijen pleiten voor, zoals de VVD dat noemt, 'gezonde financiën'. Het is een 'belangrijk aandachtspunt' voor de liberalen. 'De financiële verhoudingen tussen rijk, provincies en gemeenten moeten beter', zegt ook D66.

De meeste partijen formuleren zo'n algemenere wens om gemeenten financieel gezond te maken. De ChristenUnie wil 2 miljard voor sterke steden en dorpen, 'zodat voorzieningen in gemeenten op peil gehouden kunnen worden'. En het overhevelen van taken van rijk naar gemeenten 'zonder toereikend budget' is bij de ChristenUnie *not done*.

Volgens de SGP moeten gemeenten 'voldoende structurele financiële

middelen hebben om hun taken uit te voeren'. Ook ouderenpartij 50Plus bepleit dat gemeenten 'financieel vrij en gezond zijn'.

Of dat betekent dat het financiële gat van zo'n 3 miljard euro in 2026 volledig gevuld wordt, is nog onduidelijk. De opschalingskorting verdwijnt bij D66, CDA, GroenLinks-PvdA, ChristenUnie en JA21 van tafel.

Een andere veelbesproken optie, het vergroten van het gemeentelijk belastinggebied, kan niet rekenen op veel enthousiasme. ChristenUnie en D66 pleiten hiervoor, maar daar blijft het bij.

Er zijn ook partijen die een van de weinige belastingen die gemeenten wél mogen heffen, juist willen beperken. De VVD, FVD en Denk bepleiten een maximering van de ozb-stijging.

➔ VEILIGHEID

Veiligheid blijft een groot onderwerp. Verloedering in de wijken, jongeren die de criminaliteit ingaan, het tekort aan agenten: met name aan de rechterkant van het politieke spectrum zijn dit genoemde issues. Meer ogen en oren in de wijk, zegt de VVD, moeten de verloedering tegengaan. En dus pleiten de liberalen voor meer wijkagenten en meer boa's, waaronder jeugdboa's die specifiek toezien op criminele jongeren.

Het CDA wil juist meer agenten op straat. De christendemocraten zien dat het personeelstekort bij de politie leidt tot een toename van het aantal gemeentelijke handhavers. Desondanks wil het CDA ook dat gemeenten meer ruimte krijgen om boa's aan te stellen. ❧

Hét overzicht van vacatures binnen gemeenten voor hoger opgeleiden.

AUTOMATISERING/ ICT

- **Data-governance specialist**
Haarlem
- **BI Developer**
Haarlemmermeer
- **Portfoliomanager/regisseur ICT-dienstverlening**
Huizen
- **Allround systeem-beheerder**
Rhenen
- **Database beheerder**
RID Utrecht (Doorn)
- **Medewerker gegevens-beheer WOZ-BAG**
Staphorst

BESTUURLIJK

- **Senior communicatie-adviseur**
Huizen
- **Communicatie-adviseur**
IJsselstein
- **Teamleider bestuurs-ondersteuning**
OVER-gemeenten (Wormer)
- **Senior woordvoerder**
Zaanstad

DIENSTVERLENING/ FACILITAIR

- **Medewerker burgerzaken**
Leiden

FINANCIEEL/ ECONOMISCH

- **Allround financieel adviseur**
Alphen aan den Rijn
- **Adviseur concerncontrol**
Eindhoven
- **Lobbyist subsidies**
Haarlemmermeer
- **Senior beleidsadviseur economie**
Katwijk
- **Adviseur AO/IB**
Wassenaar
- **P&C-beleidsadviseur**
Westland
- **Beleidsadviseur planning en control**
Woerden

ONDERWIJS/ WETENSCHAP/ CULTUUR

- **Beleidsadviseur sport en bewegen**
Alphen aan den Rijn
- **Assistent-beleidsadviseur jeugd, educatie en vrije tijd**
Capelle aan den IJssel

- **Projectleider (onderwijs)huisvesting**
Haarlem

OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

- **Vergunningverlener evenementen**
Alphen aan den Rijn
- **Jurist ondermijning**
Lansingerland

PERSONEEL/ ORGANISATIE

- **HR-adviseur**
Westland

RUIMTELIJKE ORDENING

- **Beleidsadviseur wonen**
Capelle aan den IJssel
- **Senior beleidsadviseur mobiliteit**
Katwijk
- **Casemanager omgevingsrecht**
Vijfheerenlanden
- **Planregisseur ruimtelijke ontwikkeling**
Voorschoten
- **Beleidsadviseur afval en duurzaamheid**
Vught
- **Beleidsmedewerker duurzaamheid**
Waterland

- **Junior juridisch adviseur vastgoed**
Woerden
- **Adviseur ruimtelijke ontwikkeling**
Zwartewaterland

SOCIALE ZAKEN/ WERKGELEGENHEID

- **Inkoopadviseur sociaal domein**
Dordrecht
- **Programmamanager Welkom in Tilburg**
Tilburg

WELZIJN

- **Strategisch beleidsadviseur jeugd**
BEL Combinatie (Eemnes)
- **Regionale programmamanager Samen voor Jeugd**
Eindhoven
- **Casusregisseur jeugd**
Lansingerland
- **Wmo-consulent**
Waterland
- **Adviseur uitvoering armoede en gedupeerden kinderopvangtoeslag-affaire**
Zaanstad
- **Consulent jeugd/casusregisseur**
Zwartewaterland

Colofon

VNG Magazine is het officiële orgaan van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Vragen aan de VNG? Bel het team Informatievoorziening, tel. 070-373 83 93, info@vng.nl

Uitgever Dineke Sonderen, Sdu BV, tel. 070-378 99 24 **Hoofdredactie** Esther Bunnik **Chef redactie** Rutger van den Dikkenberg
Redactie Leo Muddy, Marten Muskee, Monique Westenbroek **Medewerkers** Marije van den Berg, Geerten Boogaard, Sandra Braakmann,
Dimitry de Bruin, Jiri Büller, Merel van Dorp, Saskia Klaassen, André Krouwel, Sanne van der Most, Martijn van der Steen
Contact redactie tel. 070-378 96 43, redactie@vngmagazine.nl **Ontwerp** Fier.media **Vormgeving** Monique Westenbroek

Druk Senefelder Misset, Doetinchem

Advertenties Cross, Marco Blijswijk, tel. 010-742 10 21, marco@cross.nl.

Abonnementen Gratis voor burgemeesters, wethouders, gemeentesecretarissen, raads- en commissieleden, raadsgriffiers, parlementariërs en ambtenaren bij gemeenten en stads- en streekgewesten. Aanvragen en wijzigingen: www.vng.nl, vngleden@vng.nl of 070-3738393.

Betaalde abonnementen Prijs jaarabonnement: 183 euro (excl. 9% btw), Sdu Klantenservice, www.sdu.nl/service, tel. 070-378 98 80.
Schriftelijk opzeggen uiterlijk twee maanden vóór het einde van de abonnementsperiode bij Sdu Klantenservice, Postbus 20025, 2500 EA Den Haag.

Mis niets!

Neem nu een jaarabonnement op VNG Magazine via sdu.nl/service of bel naar 070-378 98 80

Geef statushouders de ruimte om te wonen en te werken!

We hebben een probleem. Zelfs twee problemen.

Het eerste is dat statushouders in ons land een probleem hebben met werk. Zelfs na vijf jaar heeft nog altijd minder dan 50% van hen werk. Ze zijn afhankelijk van een uitkering en kunnen hun talenten niet ontplooiën. Integratie wordt zo onbegonnen werk. Dit mogen we elkaar niet aandoen.

Statushouders verdienen geen uitkering, maar de kans om aan de slag te gaan. Werkenderwijs de taal te leren. Met andere mensen samen te werken.

Het tweede is dat statushouders ook een probleem hebben met wonen. Er zijn te weinig sociale huurwoningen voor te veel mensen die er graag in willen wonen. Statushouders verblijven daarom vaak noodgedwongen nog een tijd in een AZC. En asielzoekers in een sporthal of zelfs op een grasveld in Ter Apel. Dat kunnen we niet maken.

Doen wat we kunnen

Veel wethouders, burgemeesters, raadsleden, ambtenaren, vrijwilligers en mensen uit het maatschappelijk middenveld zetten zich in voor statushouders. Voor werk en een woning. Daarbij willen wij vanuit OTTO Work Force en KaFra Housing graag meehelpen en doen wat we kunnen.

Er is in ons land meer werk dan dat er mensen zijn. Maar waarom zouden we werknemers uit het buitenland hierheen te halen als er nog zoveel statushouders langs de kant staan? Vanuit OTTO hebben we plekken genoeg waar statushouders kunnen beginnen met werken in bijvoorbeeld de logistiek. En waarbij ze de kans krijgen om opgeleid te worden in hun verdere werkcarrière. Werken is de beste manier om te integreren.

KaFra heeft op verschillende plekken in het land ook tijdelijke huisvesting gebouwd voor mensen die hier tijdelijk werken. Waarom zouden statushouders nog langer in een AZC laten wonen als we binnen drie maanden een mooie woonplek voor hen kunnen neerzetten? KaFra kan de statushouders ondersteunen in hun wooncarrière.

Met gedreven bestuurders

Met OTTO Work Force en KaFra Housing willen we doen wat we kunnen om statushouders de ruimte te geven. Om te werken en om te wonen. En we praten graag door met gedreven lokale bestuurders – van tussen de vijf en tien gemeenten – zodat we samen statushouders aan een baan en woonruimte gaan helpen. Wij zijn er klaar voor.

Frank van Gool en Sophie van Hoenselaar

Veel gemeenten betalen stembusmedewerkers in één batch met IBANC

IBANC is makkelijk, veilig en het vereist geen implementatiekosten. IBANC importeert, bewerkt en exporteert moeiteloos Excel, XML en CSV bestanden en converteert deze in SEPA XML bestandsformaten.

Gemeente Leeuwarden, Pieter Zijlstra

Functioneel beheerder financiële applicaties: "IBANC werkt eenvoudig en snel."

Gemeente Amsterdam, Jan Herrebrugh

Coördinator Centraal Betaal Team: "I.v.m. risicobeheersing worden geen losse betalingen bij de bank meer ingevoerd. Alle betaalopdrachten die niet via het financiële pakket gaan, ook de buitenlandse, voeren wij uit via IBANC."

Gemeente Tilburg, Brigitte van den Broek

Medewerkster administratie: "Een team van 5 financiële medewerkers gebruikt IBANC dagelijks voor zowel incasso- als betaalbatches. Het is handig in gebruik."

Gemeente Roermond, Franci Swinkels

Business Administration & Control Specialist: "Wij gebruiken IBANC voor betalingen en incasso's, bijvoorbeeld voor de huur van zonnepanelen. Het werkt erg goed."

Pieter Zijlstra:
"IBANC werkt eenvoudig"

Wilt u meer informatie of een demoversie aanvragen?

Ga naar www.ibanc.eu, email info@ibanc.eu of bel met 085-4017760

GAAT U GOED VOORBEREID DE VERKIEZINGEN IN?

Kieswet en Kiesbesluit

EDITIE 2023

Direct
leverbaar

Kieswet en Kiesbesluit bevat de volledige en actuele teksten van zowel de Kieswet als het Kiesbesluit zoals die gelden op 1 januari 2023.

HANDIG IN GEBRUIK:

- Bijna alle wetsartikelen zijn voorzien van kopjes in de marge. U ziet in één oogopslag precies waar het artikel over gaat.
- Een uitgebreid en overzichtelijk trefwoordenregister maakt het extra praktisch.
- Onmisbaar voor de afdeling Burgerzaken en op de tafel van elk stembureau!

ISBN 978 90 12 40870 7

TE BESTELLEN VIA: WWW.SDU.NL

Sdu